

Orlovec říční - *Pandion haliaetus* (L.)

Pravidelně protahuje, zaznamenán byl i letní výskyt. V období před napuštěním přehrady lovil ryby nejen na Rovenském ryb. a mělké zátopě, ale i na malém Černém ryb. u Spyty. Později dával přednost klidnější vých. části zátopy, kde za nízkého stavu vody konzumoval kořist na vynořeném ostrově. Za vysoké úrovně hladiny (zatopené dílčí hrázi) usedal na traverzu stavědla. Někdy požíral ryby na poli u ryb. Remínku, jindy je odnášel k Rousinu, Dubnu nebo až daleko za cestu vedoucí z N. Města n. M. do Náchoda.

Nejčastěji byli pozorováni jednotliví ptáci, na podzim nezřídka 2-3 současně a 27.9.1982 zastihl Koza u zátopy 7 ex. z nichž 4 seděli na skupině lip u hráze ryb. Remínku.

Nejčasnější datum jarního výskytu je 24.3.1980 (Venek), nejvíce pozorování připadá na duben a nejpozději zastílen 14. května 1978 (Koza). V r. 1984 byl adultní pták pelichající ruční letky pozorován u zátopy v Domkově 30.6. a v téže roce zastihl Diviš 1 ex. s úlovkem nad zátopou 30.7.

Na podzim byl v některých letech pozorován již ve druhé polovině srpna (od 13.8.), daleko nejvíce dat je však ze září a tah ustává zpravidla koncem první říjnové dekády. V r. 1978 byl pozorován naposledy 27.10. (Hromádková-Lněničková) a za extrémní datum výskytu lze považovat 6.11.1976 (Hromádko, Venek, Šifta).

Hrabaví - *Galliformes*

Na lokalitě zjištěn výskyt 4 druhů, z nichž tetřívek obvykle mezi zatoulenec. V průběhu sledovaného období byl zaznamenán rychlý úbytek polních kurů, spojený s intenzifikací zemědělské výroby. Bažantnice "Knichovec", vyhlášená v roce 1979, zvrát ve vývoji stavu bažantí zvěře nepřinesla.

Tetřívek obecný - *Tetrao tetrix* L.

Zatoulanec. Jediného kohoutka dvakrát po sobě vyplesil 19.4.1972 poblíž Domkova Foret (ZDÁREK 1972a). Pták do této místa zdaletí patrně z nedaleké pohraniční oblasti ležící východně od přehrady.

Koroptev polní - *Perdix perdix* (L.)

Před napuštěním přehrady jsme se s ní setkávali výjma zasmrkých míst na celé ploše lokality prakticky po celý rok. Dne 30.5.1970 bylo nalezeno v trávě na sev. břehu Rovenského ryb. opuštěné hnizdo se 20 vejci. Podzimní hejnka často čítala i více než 20 ex. (např. 16.11.1969 v sedlích pod silou 23).

V pozdější době byly také pozorovány páry poriznou na březích nádrže, avšak podle menšího počtu jedinco v zimních hejnkách lze usuzovat na nižší úspěšnost hnizdění. Většinou byly zastiženy skupiny 4-7 ex., v zimě 1978/79 v prostoru soutoku 9-12 ex. (Diviš).

Rozbor současného rozšíření a početnosti koroptve polní v okrese Náchod provedli na základě sčítání v zimě 1984/85 a jarních kmenových stavů k 31.3.1985 DIVIŠ a KULT (1986). Při porovnání jarních kmenových stavů z let 1980 a 1985 zjistili pokles početnosti o 45 %.

Křepelka polní - *Coturnix coturnix* (L.)

Ještě krátce před napuštěním přehrady se začátkem léta ozývali kohoutci z okolí zátopy i Rovenského ryb. zcela běžně. Po r. 1972 jsme zaslechli jarní volání pouze dvakrát: 21.5. 1977 z jeteliště u Domkova a 10.7.1982 u obce Kleny (Diviš).

Bažant obecný - *Phasianus colchicus* L.

Stály pták, jehož početní stav se v uplynulých 15 letech podstatně snížil.

Dříve běžně hnizdila autochtonní populace po celé zátopové oblasti. Hnízda jsme nacházeli také ve starině na březích strouh i potoka Rozkoše. Značná část takových snůšek byla zničena při místních povodních a v r. 1973 napuštěním přehrady.

Po vyhlášení bažantnice na severových. břehu nádrže v r. 1979 byly zřízeny na okrajích lesních porostů u Klen a Domkova voliery pro uměle odchovené ptáky před jejich vypouštěním do volné přírody. V blízkém okolí těchto volier bylo možno po dobu několika týdnů sledovat zmenšující se počet mladých bažantů, z nichž se nemnoží dožili prvního honu.

Krátkokřídlí - *Ralliformes*

Na lokalitě bylo pozorováno 7 druhů. Díkaz hnizdění podán u tří, u dalších 2 lze hnizdění během sledovaného období předpokládat. Podstatně lepší podmínky pro hnizdění i odpočinek na tahu měli chrástali na zátopovém území před r. 1973. Hlavním negativním jevem je v současné době značné kolísání úrovně hladiny a absence rozsáhlejších močálovitých biotopů.

Jeřáb popelavý - *Grus grus* (L.)

Výskyt se vzácně na jarním i podzimním tahu. Na jaře byl nejčastěji pozorován 1 mladý pták 14.3.1981. V. Novák (in verb.) zastihl koncem března 1972 dva ex. v lukách na levém břehu potoka Rozkoše. V této místech se ve dnech 10.-18.4.1971 zdržovalo 2-6 ex., z nichž někteří předváděli fáze toku. V téže době zde pozoroval 2 ex. také J. Koza (in FIALA 1972). Na přelétu pozorován 1 ex. 8.4.1969.

Z podzimního tahu jsou k dispozici 4 údaje. Dne 21. října 1972 se zdržovalo 25 ex. na louce pod hrází Rovenského ryb., 22.10.1976 stálo 18 ex. na zoraném poli mezi Domkem a ryb. Remínkem (Hromádko), 25.11.1978 kroužil 1 mladý pták u Doubravice (Koza) a 11.12.1977 přelétli 2 ex. přes zátopu jihových. směrem (Hromádková-Lněničková).

Chrástal vodní - *Rallus aquaticus* L.

Před napuštěním přehrady se běžně vyskytoval v hnězdí době ve všech vhodných biotopech. V současné době lze předpokládat hnizdění jen na ryb. Remínku a v řídké rákosině na přítoku starčeské větve potoka Rozkoše pod Kleny, odkud se ozýval typickým hlasem např. 1.5.1984. Zde se neprojevuje vliv kolísání hladiny retenční části nádrže. Na podzim byl nejčastěji pozorován ve 2. polovině září. Jednotliví ptáci byli zastiženi také později (např. 6.11.1983, Koza) a za mírných zim patrně ojediněle i prezimují. Dne 13.12.1975 viděl Diviš 1 ex. u zápl. břehu zátopy a 26.2.1978 Koza 1 ex. pod Kleny.

Chřástal malý - *Porzana parva* (Scopoli)

Na lokalitě byl pozorován pouze dvakrát. Dne 26.4.1973 přeletěl 1 samec nízko nad hladinou Rovenského rybníka a usadil mezi kameny dělící hráze. Odtud zalétl po vyplášení na sušé větve zatopených keřů na hluboké vodě. Dne 4.6.1978 zastihi Koza 1 samici u vých. břehu Rovenského ryb. pod Kleny.

Chřástal kropenatý - *Porzana porzana* (L.)

V období před napuštěním přehrady na lokalitě hnizdil (Žďárek in HUDEC, ČERNÝ a spol. 1977). V hnězdí době se ozýval i z ostřicových porostů na březích potoka Rozkoše. Zde se později zdržovali i průtažní ptáci. Např. 3.8.1968 pobíhalo po bahně právě vypuštěného "rybníčku" na levém břehu Rozkoše 10-12 ex. a větší počet se bezpochyby ukryval mezi ostřicovými stoličkami. Naposledy jsme 2 ptáky pozorovali 9.9.1972 na ryb. "soutočník", avšak skrytý způsob života chřástalů nedovoluje přesně vymezit dobu odletu místní populace.

Z období po napuštění přehrady záznamy o výskytu chybí.

Chřástal polní - *Crex crex* (L.)

S ohledem na složení porostu není hnězdění tohoto druhu na zátopovém území přehrady vyloučeno, přímý důkaz však chybí. Dne 4.7.1970 se 1 samec v pozdních večerních hodinách vytrvale ozýval z louky nedaleko Černého ryb.

Po napuštění přehrady nebyl v bezprostředním okolí nádrže zjištěn. V širším okolí byl zaznamenán volající sameček 18 května 1974 na břehu Metuje u Slavětína n.M. a 12.6.1977 v nízkém porostu obilí na levém břehu Úpy u hranice SPR Bebičino údolí asi 6 km severně od přehrady. Podle J. Vanka (in verb.) se chřástal polní dosud běžně vyskytuje v okolí Slatiny n.U. (o. Trutnov) a KREGBACH (1980) tvrdí totéž pro okolí Hofiček.

Slípka zelenonohá - *Gallinula chloropus* (L.)

Pravidelně hnizdí s ojediněle zimuje. Na zátopovém území nacházela více hnězdňích příležitostí. Dne 15.5.1971 jsme z lodky kontrolovali hnězdo s neúplnou snůškou 3 vajec v kolonii potápků černokrké uprostřed zátopy a 10.6.1972 hnězdo s 8 vajci v ostřici na strouze pod hrází Rovenského ryb.

Po napuštění přehrady prokázalí hnězdění 2 páru na ryb. Řemík v r. 1978 HRMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983). Pravděpodobně je hnězdění na Rovenském ryb. pod Kleny a za vhodného stavu hladiny také na zátopě u Domkova nebo u Spyty.

Na lokalitě byli zastiženi také zimující ptáci. Na ledě Rovenského ryb. 1 ex. 16.12.1968, 2 ex. u Spyty 30.12.1974, 2 ex. na sev. břehu Rovenského ryb. 13.12.1981 a 5 ex. přečkal tuhé mrazy na malé průtočné nádrži u obalovny dřti pod žel. stanici Č. Skalice, kde je pozoroval Diviš 12.1.1985.

Lyska černá - *Fulica atra* L.

Běžně hnězdí, protahuje a nepravidelně zimuje. První se na jaře objevují velmi záhy na oknech volné hladiny mezi ledy.

Hnízda jsme nacházeli na nejrůznějších místech u břehu i vzdálená na vodní hladině v zatopených keřích. V květnu 1972 obsadil 1 pár lonské hnězdo kvakoše nočního ve vrbovém keři

asi 30 cm nad hladinou. Na lokalitě hnězdí u břehu obou částí přehrady a na ryb. Řemíku i v současné době.

V září se na lokalitě objevují průtažní ptáci. Od 15.9. do 6.10.1971 se na Rovenském ryb. zdržovalo esí 1.000 lysek. Zcela mimořádných hodnot dosáhl počet protahujících ptáků v prvních 2 letech po napuštění přehrady, charakterizovaných explozivním rozvojem ponocených druhů rostlin, které poskytovaly těmto převážně herbivorním ptákům dostatek potravy. V říjnu 1973 bylo napočítáno nejvíce 6.200 ex. (Žďárek in FIALA 1975-76), v r. 1974 se za příhodných klimatických podmínek stav lysek zvyšoval až do prosince, kdy dosáhl rekordního počtu 12.330 ex. (Žďárek in FIALA 1.c.). V zimě 1974/75 přehrada zcela nezamrzla a proto se na její hladině zdržovaly tisíce lysek až do jara (15.3.1975 ještě 4.300 ex.). Dne 11.10.1975 se na lok. zdržovalo 8.550 ex. (Žďárek in FIALA 1977), v dalších letech podzimní stav vzhledem ke změněné potravní nabídce výrazně poklesly. Další nápadný úbytek nastal v podzimních měsících r. 1985 a 1986, kdy se na celé ploše vyskytovaly jen desítky jedinců.

Za tuhých zim, kdy hladina zcela zamrzne, zdržují se na březích nebo u plovoucích klecí u hlavní hráze jen malé skupinky často letu neschopných ptáků. Za potravou chodí i dále od vody, např. k bažentím zásypům.

Bahňáci - Charadriiformes

Bahňáci patří na přehradě Rozkoš mezi nejintenzivněji sledované skupiny ptáků. Pro svou relativně menší plachost, vyhledávání určitých (většinou předem známých a dobře přehledných) míst a charakteristické hlasové projevy jsou významným objektem pozorování. Na lokalitě bylo dosud zjištěno 39 druhů, 5 z nich zde do r. 1972 hnězdilo. V r. 1986 bylo prokázáno hnězdění pouze čejky chocholaté a kulíka říčního.

V letech 1969-1986 bylo na území přehrady 23 spolupracovníky kroužkovací stanice N. musea v Praze okroužkováno celkem 2.935 bahňáků (tab. 2). Na tomto výsledku se podíleli B. Beneš, J. Branda, K. Broulik, M. Černý, T. Diviš, K. Dohnal, J. Flousek, J. Grůž, V. Hájek, S. Horák, M. Hromádko, V. Hromádková-Lněničková, Z. Jon, V. Koza, J. Kult, M. Lubas, M. Medek, V. Mejděk, Z. Tecl, V. Tuma, J. Vaněk a P. Žďárek. Kroužkování bahňáků na Rozkoši přineslo cenné výsledky. Některé z nich byly použity pro ilustraci migrace naší nebo průtažních populací v souborném díle Fauna ČSSR, ptáci II. Podrobněji shrnul výsledky kroužkování bahňáků ve Východočeském kraji ŽDÁREK (1981). Přestože jsou výsledky kroužkování ovlivněny více faktory, jako jsou např. stav lokality (úroveň hladiny v určitém období), průběh tahu jednotlivých druhů nebo skupin v globálním pohledu, způsobem odchytu (použití sítí, sklopek a bludišť), zaměřením se na určitý druh (patří sem i kroužkování mláďat) a j., jsou z tab. 2 dobré patrný některé změny, kterým došlo v průběhu sledovaného období ve výskytu jednotlivých druhů bahňáků. V podstatě odraží změny biotopu v jednotlivých fázích výstavby nádrže a z nich plynoucí změny v potravní nabídce.

Období let 1969-1972 je charakterizováno větším počtem kroužkovovaných mláďat čejky choch. (39 % z celkového počtu)

Tab. 2: Seznam bahňáků okroužkových na území nádrže Rozkoš v letech 1969-1986

Table 2: List of the waders ringed in the area of Rozkoš dam in 1969-1986

Druh Species	69- -72	73- -77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	Cel. Total
<i>Vanellus vanellus</i>	99	10	-	23	6	45	31	18	12	-	12	256
<i>Pluvialis squatarola</i>	2	-	-	1	-	16	4	-	-	1	2	26
<i>Charadrius hiaticula</i>	29	-	1	16	4	22	8	-	1	6	1	86
<i>Charadrius dubius</i>	41	1	5	19	7	34	16	7	5	6	34	175
<i>Calidris canutus</i>	-	1	-	2	-	-	-	-	1	1	-	5
<i>Calidris minuta</i>	88	18	19	39	8	173	8	2	9	6	10	380
<i>Calidris temminckii</i>	5	-	-	-	1	8	3	-	-	-	-	17
<i>Calidris alpina</i>	76	16	1	47	17	89	94	24	4	16	13	397
<i>Calidris ferruginea</i>	20	1	2	-	-	12	2	1	1	1	-	40
<i>Calidris alba</i>	-	3	-	3	-	5	-	-	-	-	1	12
<i>Limicola falcinellus</i>	3	-	-	-	-	-	1	-	-	-	1	5
<i>Philomachus pugnax</i>	39	3	3	7	3	22	10	4	2	2	2	97
<i>Arenaria interpres</i>	-	2	-	-	2	-	-	-	1	1	-	6
<i>Actitis hypoleucos</i>	60	21	60	86	65	83	126	34	39	38	120	732
<i>Tringa glareola</i>	291	16	3	4	1	6	97	18	3	-	5	444
<i>Tringa ochropus</i>	5	-	-	-	-	1	1	-	1	-	1	9
<i>Tringa nebularia</i>	1	-	-	-	-	1	2	3	2	-	-	9
<i>Tringa totanus</i>	3	1	-	-	2	3	-	1	-	-	-	10
<i>Tringa erythropus</i>	-	-	-	-	-	1	-	1	1	-	-	3
<i>Limosa limosa</i>	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1
<i>Limosa lapponica</i>	1	2	-	-	-	1	-	-	-	-	-	4
<i>Numerius arquata</i>	-	-	-	-	1	1	-	-	1	2	-	5
<i>Gallinago gallinago</i>	131	14	-	1	-	-	37	18	-	7	-	208
<i>Lymnocryptes minimus</i>	1	-	-	-	-	-	-	-	1	3	-	5
Celkem Total	896	109	94	248	115	524	440	131	82	89	207	2935

a z protahujících druhů těch, které vyhledávají mělké vodní plochy se zarostlými břehy, příp. zaplavované louky. Vodoušů bahenních bylo okroužkováno 66 %, bekasin otavních 63 %, vodoušů kropenatých 56 % a jespáků bojovních 40 % z celkového počtu.

V letech 1973-1977 došlo k útlumu aktivity kroužkovatelů způsobenému zčásti nevhodnými podmínkami na lokalitě (období napuštění přehrady a následný setrvály stav hladiny).

Po r. 1980 se zvýšil počet kroužkujících ornitologů, jejich aktivity a byly rozšířeny způsoby odchytu. Výjimečný byl rok 1981, ve kterém se po poklesu hladiny v letních měsících vytvořily vhodné podmínky zejména pro kulíky a jespáky. Z celkového počtu bylo v tomto roce chyceno 62 % kulíků bledých, 47 % jespáků šedých, 46 % jespáků malých, 25 % kulíků písečných a na druhé straně žádná bekasina otavní a velmi málo vodoušů.

Pravidelnost sledování bahňáků na přehrádě Rozkoš ovlivnila v posledních letech také okolnost, že se tato lokalita zaslouhuje V. Hromádkové-Lněničkové zapojila od r. 1983 do mezinárodního programu sledování průtahu bahňáků evropským vnitrozemím. Sčítání se provádí v týdenních intervalech od března do listopadu.

Ústřičník velký - *Haematopus ostralegus* L.

Zatoulanec. Zastižen byl pokaždé osamocený pták celkem 6x na jaře a koncem léta. Zdržoval se na koruně dělící hráze nebo na kamenitých úsecích pobřeží za většího poklesu hladiny pod Sptyou a v okolí východního poloostrova.

Na jaře byl poprvé pozorován 26.4.1977 a 26.4.1986 (Petr Skřivan), dále 2.5.1985 (Dohnal, Hromádková-Lněničková) a 16. května 1982 (Vaněk). Na podzimní potulce byl zastižen ve dnech 12.-20.8.1981 a 5.9.1976.

Keptuška stepní - *Chettusia gregaria* (Pall.)

Vzácný zatoulanec. Jediný pták se zdržoval v početném hejnu čejky chocholaté na bahnítem břehu Rovenského rybníka 2.10.1971 (ŽDÁREK a VOSKÁR 1972).

Čejka chocholatá - *Vanellus vanellus* (L.)

Běžně hnizdí a protahuje. Jarní přílet spadá ve většině případů do první poloviny března. Nejčasněji byla pozorována 21.2.1975, 24.2.1977 a 25.2.1978. Začátek hnizdění je odvislý od doby přiletu místní populace a průběhu počasí. Mnoho čejek např. pochubily celodenní mrazy ve dnech 20.-24.3.1976 s noční min. teplotou okolo -10 st.C. Hnízda jsme nacházeli v lukách, na polích, na dně vypuštěných ryb., na polních cestách a pod. stanovištích libovolně daleko od vody. Začátek snůšky spadá do první dubnové dekády, úplné snůšky jsme však nacházeli také v květnu a červnu, neboť mnoho jich bývá zničeno při polních pracích.

Po vyhnízdění se koncem července a začátkem srpna shromažďovaly rodiny do početných hejn v okolí vod. Místní populace se vytrácí do konce srpna. Koncem září a v říjnu protahuje stohlavá hejna od severovýchodu (např. 2.10.1971 asi 600 ex.). V období po napuštění přehrady není v některých letech protah takřka nápadný, protože se ptáci s oblibou zdržují na okolních

polich. Naposledy jsme čejky pozorovali 11.12.1976 (1 ex., Hromádková-Lněničková), 16.12.1972 (2 ex.) a 21.12.1986 (27 ex., Koza).

Kulík bledý - *Pluvialis squatarola* (L.)

Pravidelně protahuje, ve větším počtu na podzim. Setkali jsme se s ním každý rok, v období po napuštění přehrady časťi. Na jaře byli pozorováni většinou jednotliví ptáci. Nejčasněji 14.5.1984 (Vaněk), do konce května a začátku června spadá 7 záznamů.

Koncem července a v první polovině srpna se objevují většinou jednotliví adulti. V září počet pozorovaných jedinců stoupá přiletem mladých ptáků. Nejvíce jsme jich napočítali asi 50 ex. na přelomu září a října 1976. Výjimečný byl také rok 1981, kdy se v půli října zdržovalo u vých. břehu zátopy kolem 40 ex. a 16 jich bylo postupně chyceno. Poslední záznamy spadají do poloviny listopadu. Mezi sledovanými ptáky nesli v této době některí adulti dosud letní šat. Vaněk zastihl jednoho z nich ještě 20.11.1979.

Kulík zlatý - *Pluvialis apricaria* (L.)

Zastižen byl nepravidelně na podzimním tahu. Z jarního období je jediný záznam. Dne 13.3.1982 stáli 2 ex. na ledu Rovenského ryb., jeden z nich již nesl svatební šat (Žďárek in KOŽENÁ 1983).

Nejčasnější výskyt 2 ex. na podzimním tahu zaznamenal 1.8.1983 Diviš, 15.8.1978 pozoroval 1 ex. Koza. Z období od 18.9. do 19.11. existuje 23 záznamů. Ve většině případů byli pozorováni jednotliví ptáci nebo skupiny do 10 ex. a to často i na místech vzdálených od vodní hladiny. Větší hejna čítala 19 ex. 17.10.1973 (Medek, Šifta) a 33 ex. v hejnu čejky chocholaté 19.11.1972 (Diviš). V blízkém okolí zastihl Diviš 16. listopadu 1984 na poli ozimu na břehu Metuje u Dolska hejno asi 150 ex.

Kulík virginský - *Pluvialis dominica* (Müller)

Na výskyt 1 ex. v prostém šatě, který se zdržoval na ostrově zátopy ve společnosti s kulíkem zlatým, upozornil 18. září 1981 Koza. Pták byl několikrát pozorován během souvislého 2-denního odchytu bahňáků u východního poloostrova zátopy a naposledy zastižen 4.10.1981.

Tento severoamerický a východosibiřský druh nebyl dosud v ČSSR zastižen, přestože se již vyskytl v řadě zemí západní a střední Evropy (PETERSON, MOUNTFORT a HOLLOM 1959, MAKATSCH 1981). Nedaleko od našich hranic byl 1 ex. pozorován 14. listopadu 1979 na jezeře Nyss v PLR (J. Gromadzka in litt.).

Kulík písečný - *Charadrius hiaticula* L.

Pravidelně protahuje, ve větším počtu na podzim. Výjimečně se jednotliví ptáci vyskytli i v hnědném období.

Jarní tah začíná velmi časně. Jeden pobíhal po ledu u severního břehu Rovenského ryb. již 14.3.1981 a Vaněk zastihl 1 ex. téhož dne v r. 1983. První výskyt ve 2. polovině května byl zaznamenán celkem v 8 letech sledovaného období. Tah však vrcholí až ve druhé polovině května, kdy bylo současně pozoro-

váno nejvíce 8 ex. (Žďárek 1970a).

Na podzimním tahu zastihl Vaněk 2 ex. již 10.7.1983, ze druhé poloviny července je údajů více. Intenzita tahu v jednotlivých letech značně kolísá. Nejhojněji se vyskytoval v 1. polovině září 1970 (až 35 ex. v hejnu), zač. září 1976 (30 ex.) a 19.9. 1981 (desítky na zátopě). Ve 2. říjnové dekadě se ptáci vytrácejí. Naposledy viděl Hromádko 3 ex. 6.11.1976.

Kulík říční - *Charadrius dubius* Scopoli

Pravidelně hnězdí a protahuje. Jarní přilet byl v 6 letech zaznamenán v poslední dekadě března (nejčasněji 23.3.74), většina přiletá až ve druhé dekadě dubna.

Na Rozkoši jsme byli svědky značné přizpůsobivosti druhu při výběru hnědného stanoviště. Před napuštěním přehrady hnězdil na staveniště u hlavní hráze, na záp. břehu zátopy v místech skryvky ornice, v okolí přelivu dělicí hráze, na dně vypuštěného Rovenského ryb., na navážce zvětralé opuky u istí privaděče a pod. Po napuštění nádrže počet hnězdících páru poklesl. Z původních stanovišť se zachoval pouze areál autokempingu, kde se však podmínky neustále mění. Hnězdění bylo prokázáno na obnaženém dně zátopy u vých. břehu a na přilehlých polich, zejména osetých kukuřici.

Početnější hejnka lze pozorovat po vyhnízdění v srpnu. Ptáci odletají zpravidla ve 2. polovině září. Mladý pták chycený na lokalitě 3.9.1979 zde byl kontrolován ještě 29.9.1979. S posledními jsme se setkávali v první polovině října, Vaněk zastihl 1 ex. 24.10.1982.

Kulík mořský - *Charadrius alexandrinus* L.

Zatoulanec. Pozorován byl pouze 3x. Ve dnech 18. a 19.10. 1980 se 1 juv. ex. vyskytoval na sev. břehu Rovenského ryb. (Koza), 15.4.1984 pozoroval 1 ex. v Domkově ve společnosti s párem kulíků říčních Diviš a 1.6.1984 zastihl Koza ad. samici na koruně dělicí hráze, která byla při kótě hladiny 281,4 m n. m. místo částečně zatopena.

Kulík hnědý - *Eudromias morinellus* (L.)

Jediné pozorování z podzimního tahu zaznamenal Koza dne 5.9.1983, kdy se 1 nápadně krotký pták zdržoval na kamenité a jen spore zarůstající enklávě břehu zátopy u obce Šerč.

Jespák rezavý - *Calidris canutus* (L.)

Nepravidelně protahuje. Od r. 1976 zastižen na podzimním tahu téměř každoročně, existuje 18 záznamů o výskytu vesměs mladých ptáků. Nejčasněji zastižení 2 juv. ex. 21.7.1986, zbyvající záznamy o výskytu 1-3 ex. spadají do období od 31.8. do 3.10. Pokud se zdržovali na břehu osamoceně, nejevili velkou plachost; pět jich bylo chyceno.

Jespák malý - *Calidris minutus* (Leisler)

Pravidelně protahuje. Na jaře zastižen jen ojediněle, intenzita podzimního průtahu v jednotlivých letech značně kolísá.

Na jaře byli první zastiženi 8.5.1972 (8 ex.) a 8.5.1981 (4 ex.). Většina pozorování spadá do 2. poloviny května. Vyskytl se také několikrát v červnu (např. 15 ex. 7.6.1979, Koza,

2 ex. 6.6.1982, Koza, 1 ex. 18.6.1977). V r. 1981 pozoroval Koza 2-3 ex. také 4. a 16. července.

Ve druhé polovině července byli jednotliví ptáci pozorováni častěji, ale v srpnu se celkový stav příliš nezvýšoval. Desítky protahujících ptáků jsme zaznamenali ve 2. pol. září a začátkem října (např. 70 ex. 2.10.1976). V polovině října se objevovali poslední mezi jespáky obecnými.

Jespák šedý - *Calidris temminckii* (Leisler)

Neprevidelně a nehojně protahuje. Jarních záznamů je méně. Nejranější datum výskytu je 30.4.1976 (2 ex.), většina pozorování spadá do období od 8. do 29.5., kdy se vyskytl jednotlivě nebo v malých skupinkách (7 ex. 16.5.1982, Koza). Výjimečné je pozorování 5 ex. na dělící hrázi 12.6.1977 (Hromádková-Lněničková).

Z hnizdiště se ptáci navrací velmi brzy. Skupinky 1-5 ex. jsme zastižli již v poslední červencové dekádě. Jednalo se většinou o dospělé ptáky. Hlavní tahové období spadá do srpna a září, ale ani v tuto dobu nevytváří větší společnosti. Nejvíce jsme pozorovali 12 ex. ve smíšeném hejnu s jespáky malými 19.8.1972 (ŽDÁREK 1972a). Říjnový výskyt je vzácností, posledního jedince zastihl v Domkově Vaněk 9.10.1982.

Jespák obecný - *Calidris alpina* (L.)

Pravidelně a v hojném počtu protahuje. Na jaře jsme první pozorovali již koncem března (28.3. v r. 1971 a 1981) a začátkem dubna. Na duben připadá nejvíce záznamů, jednotliví ptáci byli pozorováni až do konce května. Největší hejno tvořilo v tomto období 25 ex. 14.5.1984 (Vaněk) a 9 ex. 17.5.1969 (ŽDÁREK 1970a). Z června je jediný záznam (1 ex. 17.6.1978, Koza).

Návrat dospělých ptáků z hnizdiště jsme zaznamenali již od poloviny července. Např. 24.7.1976 se spolu s jespáky malými, šedými a křivozobými zdržovalo na kose vých. poloostrova 25 jespáků obecných, z nichž mělo 16 svatební šat. První mladí ptáci byli zastiženi v srpnu. Podzimní průtah vrcholí v září a říjnu, kdy byla pozorována největší hejna, čítající řádově stovky jedinců (více než 300 ex. 4.10.1979, Vaněk). Listopadových záznamů je v porovnání s ostatními jespáky nejvíce a na lokalitě se zdržovaly až desítky ptáků. Některí z nich se za příhodných podmínek zdrželi až do prosince (1 ex. 17.12. 1979, Vaněk, 2 ex. 21.12.1986, Koza).

Jespák křivozobý - *Calidris ferruginea* (Pont.)

Vyskytuje se pravidelně v nevelkém počtu na podzimním tahu. Z jarního období je pouze jedna zpráva. J. Zítko (ústně) uvádí výskyt 1 ex. ve svatebním šatě na jihovýchodním břehu zátoky 2.5.1975.

Na podzimním tahu se v době od 2. poloviny července do poloviny srpna objeví předvoj dospělých ptáků. Nejvíce bylo pozorováno 17 adultů v hejnu s ostatními jespáky 24.7.1976. V srpnu se objevují mladí ptáci a celkový počet se v některých letech (1970, 1976, 1981 a 1983) koncem měsíce a v září zvýšil na 20-25 ex. V první polovině října byly pozorování vždy jen osemocení ptáci (1981, 1982 a 1986). Zcela výjimečný je výskyt 1 ex. na ostrově zátopy 5.12.1976 (Hromádko).

Jespák písečný - *Calidris alba* (Pall.)

V období před napuštěním přehrady byl zastižen 1 ex. pouze 24.5.1969 (ŽDÁREK 1970a). Od r. 1975 byl pozorován v nevelkém počtu každoročně, většinou na podzimním tahu.

Z jarního období je 6 záznamů o výskytu. Nejčasnější datum připadá na 26.4.1981 (1 ex., Vaněk), v květnu bylo 1-5 ex. zastiženo v intervalu od 16. do 29.5. Většina ptáků v tuto dobu měla dosud světlý zimní šat. Červnové pozorování chybí, dva záznamy jsou z konce července: 28.7.1983 1 ex. (Koza) a 31.7. 1975 pobíhal 1 ex. ve svatebním šatě na hraně přelivu. Ze srpna je jediný záznam (1 ex. 2.8.1986), hlavní období podzimního výskytu spadá do intervalu od 21.8. do 17.10. Nejvíce 10 ex. bylo na lokalitě pozorováno 24.9.1976. Dne 27.10.1979 byl ještě chycen 1 juv. ex. a naposledy byl pozorován 1 krátký pták 22.11.1980.

Jespáček ploskozobý - *Limicola falcinellus* (Pont.)

Vyskytl se vzácně na podzimním tahu. Během sledovaného období byl pozorován pouze v letech 1970, 1972, 1976, 1980, 1983 a 1986.

Z jarního období není žádný záznam. Tři byli pozorováni 28.7.1972 a dalších 15 zpráv o výskytu 1-3 ex. spadá do intervalu od 11.8. do 5.9., nejčastěji do poslední srpnové dekády.

Jespák plavý - *Tryngites subruficollis* (Vieillot)

Vzácný zatoulanec z arktické oblasti severní Ameriky, který dosud nebyl na území ČSSR zjištěn. Dne 15.10.1983 se zdržoval 1 ex. spolu s jespáky obecnými a kulíky písečnými na bahnitém břehu zátopy pod dělící hrázi (Ždárek in FOLK et KŘEN 1985). Během pozorování, kdy se k němu nejvíce přiblížil Koza, několikrát spolu s ostatními bahňáky popolétnul. Tento snadno identifikovatelný bahňák (VINICOMBE 1983) byl mnohokrát zastižen v několika zemích střední a záp. Evropy, zejména ve Velké Británii. Nálezy z evropského kontinentu shrnuje MAKATSCH (1981). V letech 1978-1983 byl tento druh 6x zastižen také na území sousedního Polska (J. Gromadzka in litt.). Dne 13. září 1983 byli na jezeře Turawa nedaleko Opole, vzdáleném 150 km od Rozkoše, pozorováni dokonce 2 jespáci plaví.

Jespák bojovný - *Philomachus pugnax* (L.)

Pravidelně protahuje a nehnízdíci ptáci se často zdržují i v letních měsících.

Na jaře přilétá mezi prvními bahňáky. Střední datum jarního výskytu připadá v letech 1968-1977 na 28.3. (11.3.-16.4.). Před napuštěním přehrady se zdržovala početná hejna na zaplavovaných lukách, ale i v pozdější době jsme na přelomu dubna a května pozorovali hejna čítající 120-130 ex. (26.4.1981, 4. května 1982, Vaněk), 28.4.1976 napočítal Foret 280 ex.

Jednotliví ptáci (samci i samice) nebo skupiny kolem 10 ex. byli mnohokrát zastiženi v průběhu června a července. Za zmínu stojí nápadné chování ad. samice, která nás ve dnech 5.-17.6.1972 poplašeně obletovala na tomtéž místě na okraji zatopené louky a ozývala se přitom nepříliš hlasitým a hlubokým "vav, vav,...".

Podzimní průtah není výrazný. V srpnu a září se na lokality zdržují nanejvýš desítky mladých ptáků, max. asi 60 ex.

bylo pozorováno 2.10.1976. Poslední jednotlivci se vyskytli většinou v první polovině října, jen výjimečně později (2 ex. 3.11.1979, Vaněk).

Kameňáček pestrý - *Arenaria interpres* (L.)

Z období před napuštěním přehrady je jediné pozorování z konce května 1969 (ŽDÁREK 1970a). Od r. 1975 byl zastižen pravidelně každý rok, existuje více než 30 záznamů. Nejvíce jich připadá na září (asi 1/3) a květen. Nejčasnější jarní výskyt zaznamenal Vaněk 3.5.1985. Dospělý pták v neúplném svatebním šatě byl pozorován 6.6.1981 (Hromádková-Lněničková). Z konce července jsou 2 záznamy a údajů přibývá v srpnu, kdy se již objevují mladí ptáci. Z října jsou 3 pozorování, poslední z 13.10.1979 (Vaněk). Nejvíce byli současně zastiženi 2-3 ptáci, nikdy však nebyla provedena kontrola na celé břehové linii.

Pisík obecný - *Actitis hypoleucos* (L.)

Na lokalitě nehnízdí, pouze pravidelně a v hojném počtu protahuje. Nejbližší hnizdiště se zřejmě nachází na neregulované Orlici mezi Třebechovicemi p.O. a Hradcem Králové, kde tento druh podle L. Dolanského (in verb.) místy převažuje nad kulíkem říčním.

Na jaře byl 1 ex. pozorován Foretem výjimečně již 7.4. 1973, hlavní období tahu spadá do konce dubna a začátek května. V tuto dobu lze pozorovat jen malé skupinky u okraje hladiny a na dělící hrázi (nejvíce 18 ex. chyceno 1.5.1981).

Na podzimním tahu se v červenci objevují nejprve dospělí ptáci, kteří jsou v převoze do konce měsíce. V srpnu postupně přibývají mladí ptáci s celkovým počtem pozorovaných jedinců často přesahující 100. V září tah zvolna ustává a záznamů z října je velmi málo. Poslední je z 13.10.1979 (1 ex., Vaněk).

Pisík ob. patří mezi nejhojněji kroužkované bahňáky. Věronost též tahové cestě byla prokázána opětovným chycením několika kroužkovaných ptáků. Např. z 38 ex. chycených 2.8.1980 bylo 5 retrapů a adult (Z 602141) kroužkovaný téhož dne byl kontrolován dokonce za 6 let 2.8.1986.

Vodouš bahenní - *Tringa glareola* L.

Nejhojnější z vodoušů. Ve větším počtu se vyskytoval u malých rybníčků a na zaplavených lukách v období před r. 1974. V té době nebyla vzácností ani červnová pozorování ptáků před výdějících náznaky toku.

Na jaře bývají první pozorování ež v poslední dubnové dekadě, průtah vrcholí v květnu. Na podzimním tahu se mladí ptáci objevovali koncem července a v srpnu jejich celkový počet dosahoval 100 i více ex. (ŽDÁREK 1970a). V půli září se stav snížoval, v říjnu byly poslední zastižení 17.10.1981 a 19.10. 1969 (ŽDÁREK 1.c.).

Po napuštění přehrady početní stav protahujících ptáků v jednotlivých letech silně kolísal. Málo jich bylo pozorováno v r. 1980, 1984-1986, naopak desítky v letech 1981 až 1983.

Vodouš kropenatý - *Tringa ochropus* L.

Nehojně se vyskytuje od jara do podzimu. Nejčasněji zastižen 24.3.1973, 27.3.1977 a 27.3.1983. Dubnových dat je z jarní

ho období nejvíce. V letech 1970, 1980, 1984 a 1985 byli jednotliví ptáci pozorováni také v červnu (Koza, Dohnal, Hromádková-Lněničková). Nejvíce záznamů pochází ze srpna, kdy bylo zaznamenáno současně asi 10 ex. v okolí Černého rybníčka (7.8.1970). V září záznamů ubývá a říjnový výskyt by mohl mít souvislost s přesunem ptáků na pravidelná zimoviště v Polabí u Hradce Králové (ŽDÁREK, v tisku). Zimování nebylo v nejbližším okolí přehrady zjištěno, ne přefetu byli jednotliví ptáci pozorováni 9.12.1973 a 10.12.1972.

Vodouš šedý - *Tringa nebularia* (Gunn.)

Pravidelně protahuje. Na jaře byli nejčastěji pozorováni 3 ex. 10.4.1971, ve většině případů se první skupiny objevovaly až v poslední dubnové dekadě a tah vrcholil v první polovině května. Ptáci byli roztroušeni po celém břehu a jen zřídka kdy tvorili soudržná hejna (např. 17 ex. 26.4.1981 nebo 38 ex. 3.5.1978 na sev. břehu Rovenského ryb.). Výjimečným byl v tomto ohledu rok 1971, kdy jsme 1. května pozorovali v jižní části zátoky zpočátku skupiny 15-38 ex., kteří se později za hlasitého volání spojili v hejno asi 80-hlavé. Na jarním tahu jsme vícekrát slyšeli hlasové projevy toku.

Červnový výskyt byl zaznamenán v letech 1969, 1972 a 1974, jednalo se většinou o jednotlivé ptáky. Podzimní průtah vrcholil v srpnu a jen v některých letech se větší počet ptáků vyskytoval i v září (19.-24.9.1982 - 15 ex., Vaněk). Posledního vodouše zastihl Vaněk 23.10.1982 a 2 ex. Koza 26.10.1980.

Vodouš štíhlý - *Tringa stagnatilis* (Bechstein)

Zatoulanec. Dosud existují pouze 2 záznamy o výskytu. Jednoho ptáka pozoroval ve společnosti pisíků ob. a vodoušů bahenních pod hrází Rovenského ryb. 11.8.1973 Diviš (Ždárek in HUDEC, ČERNÝ a spol. 1977). Dne 24.4.1982 zastihl 1 ex. na severním břehu Rovenského ryb. Vaněk a s největší pravděpodobností zde téhož ptáka znova pozoroval 26.4.1982 spolu s Kozou.

Vodouš rudonohý - *Tringa totanus* (L.)

Pravidelně v malém počtu protahuje a neprvidelně hnizdí. Na lokalitu se zjara vrací velmi brzy. Dvanáct ex. bylo pozorováno v lukách kolem potoka Rozkoše již 15.3.1969 (ŽDÁREK 1970a) a 1 ex. na ostrově Rovenského ryb. 15.3.1980. Většína příletových dat spadá do poslední dekády března.

Hnizdění bylo poprvé prokázáno chycením jednoho ze 2 pozorovaných kuřátek na jihozáp. břehu zátopy 8.5.1972. V tomto roce se na lokalitě zdržovalo asi 5 páru. Pár vodící nevzlétne mládete byl pozorován 13.5.1972 také u záp. zátoky Rovenského ryb. Tokající páry byly od té doby zastiženy na různých místech pobřeží každoročně. Dne 10.5.1974 nelezeno hnizdo se 3 vejci v nízké trávě na okraji budovaného autokempinku. Hnizdo se 4 vejci nalezl 27.4.1985 na ostrově v autokempinku P. Skřivan. Snůška byla později zničena (přejata automobilem). Uhnuté mládě našlo na tomtéž místě 13.6.1979 Hromádková-Lněničková a pár vodící kuřátka 29.5.1982 Koza. Na hnizdění v ostatních letech lze usuzovat podle nápadného chování dospělých ptáků. V období po napuštění přehrady hnizdili vodouši nejen na sev. břehu Rovenského ryb., kde byli od r. 1976 rušení sportovními rybáři, ale i na louce u Spyty (2 páry v r. 1983, Koza) a u

východního poloostrova zátopy. Při obcházení celé přehrady 17. dubna 1976 jsme napočítali celkem 7 tokajících páru, což je patrně nejvyšší počet v průběhu sledovaného období. Naopak smutný primát drží rok 1986, v němž nebyly po sérii úspěšných let zjištěny žádné známky hnizdění.

Lokalitu opouští ptáci již v průběhu srpna a nebylo pozorováno žádné nápadné shromažďování před odletem. Následky byly zastižení 16.9.1979 (1 ex.) a 21.9.1976 (1 ex., Hromádko).

Vodouš tmavý - *Tringa erythropus* (Pallas)

Pravidelně protahuje a některí se zdržují i v létě. První se na jaře objevují zpravidla ve 2. půli dubna a to jak ptáci v úplném svatebním šatě (např. 2 ex. 29.4.1979) tak dosud přepeřující (ŽDÁREK 1970a). Nejvíce bylo na jaře pozorováno spolu 16 ex. 25.4.1970. V první polovině května průtah ustává a později se vyskytli jen jednotliví ptáci.

Na podzimním tahu jsme pozorovali dospělé ptáky většinou koncem července, celkový počet se zvýšil v srpnu a ptáci se na lokalitě vyskytovali často až do října. Největší skupiny do 20 ex. jsme zaznamenali zač. září 1970, 1971 a 1976, 18 ex. pozorovali 19.8.1986 u Domkova Koza. V r. 1984 se vytvořily lepší podmínky na polovypuštěném ryb. Tuří u Slavětína n.M., kde se 26.8. zdržovalo hejno 35 ex. a téhož dne zastihl Vaněk na přehradě jen jednoho. Poslední 2 ex. zastihl Vaněk 26.10.1980.

Vodouš malý - *Xenus cinereus* (Güld.)

Zatoulanec. Jediný výskyt zaznamenal 24.6.1983 Koza, který sledoval 1 ptáka na břehu zátopy mezi Domkovem s špicí východního poloostrova.

Břehouš černoocasý - *Limosa limosa* (L.)

Nepravidelně hnizdil do r. 1973, v malém počtu dosud na jaře protahuje, záznamu o letním výskytu je málo.

Je pravděpodobné, že v lukách kolem potoka Rozkoše dříve běžně hnizdil. V letech 1968 a 1969 nebylo hnizdění prokázáno (ŽDÁREK 1970a). V r. 1970 tokaly min. 3 páry u Černého ryb. a remizku na pravém břehu potoka. Dne 13.6.1970 v těchto místech varovalo současně až 6 adultů. Podobný stav jsme zaznamenali v r. 1971, kdy však byla v hnizdním období zatopena větší plocha luk. V r. 1972 jsme odhadovali počet hnizdících páru na 10-12. Ptáci se vyskytovali zejména na levém břehu p. Rozkoše pod hrází Rovenského ryb. a v okolí strouhy tekoucí od rybníka Řemínek. Dne 3.6.1972 doráželo na srnu pod hrází Rovenského ryb. současně 13 břehoušů. Dne 10.6.1972 jsme našli 2 živá a 1 uhynulé kuře u vých. břehu zátopy a téhož roku se 5.7. chytlo do nárazové sítě ležající mládě z hejna 8 ex. Pro hnizdění břehoušů byl osudný rok 1973, v němž byly v průběhu napouštění přehrady zničeny patrně všechny snůšky (2 hnizda se snůškami 4 vaječ. jsme našli u vých. břehu zátopy 26.4. a 5.5.1973). Na břehu bylo v té době pozorováno až 7 ad. ex. V r. 1974 byli 2 až 3 v hnizdní době pozorováni na severním břehu Rovenského ryb., ale zřejmě se zde o zahnízdění nepokusili. Také v následujícím roce se u Rovenského ryb. 6.4. ukázalo 5 adultů, ale po zahájení sportovního rybolovu od 2.5. by zde úspěšné hnizdění vůbec nepřicházelo do úvahy.

Jarní přilet prvních ptáků spadal do poslední dekády břez-

na (1 ex. 22.3.1986, Koza) a první dekády dubna. Hlasové projevy toku lze slyšet i od transmigrantů. Lokalitu ptáci opouštěli již koncem července a začátkem srpna. Na Rozkoše nebylo pozorováno shromažďování protahujících ptáků. Poslední výskyt jsme zaznamenali 1.9.1971 a 5.9.1970.

Břehouš rudý - *Limosa lapponica* (L.)

Zastižen téměř každoročně v malém počtu na podzimním tahu. Na jaře byl pozorován pouze jednou (2 ex. 19.5.1985, Vaněk). Ostatní pozorování jsou z měsícu července až října. Ve většině případů byli zastiženi jednotliví ptáci, kteří nejvýlivě většinou plachost. Někdy se připojili ke skupině kolik velkých nebo kulíků bledých. Méně často byli současně pozorováni 2-3 ex. a ve 2 případech 13 ex. (3.9.1976 a 18.9.1982, Vaněk). Nejčasnější letní výskyt zaznamenal 16.7.1981 Koza, nejvíce záznamu připadá na září, poslední byly pozorovány 27.10.1979 a 30.10.1982 (Vaněk). Většina ptáků byla v prostém šatě, pouze 1 adult ze skupiny 13 ex. měl 3.9.1976 tmavěskořicový svatební šat.

Koliha malá - *Numenius phaeopus* (L.)

Vyskytla se vzácně na jarním i podzimním tahu. Jarní pozorování spadají do intervalu od 14.4. do 13.5. (Ždárek in FOLK a KŘEN 1985, ŽDÁREK 1972a). Zastižení byli většinou jednotliví ptáci, kteří na sebe upozornili charakteristickým trikovým voláním. Z jarního období pochází tecké pozorování větších skupin: 1.5.1981 zakroužilo nad lokalitou 22 ex. a 8. května 1976 na krátkou dobu usedlo na korunu dělící hráze hejno 32 ex. (Diviš).

Na podzimním tahu zastihl Koza 1 ex. již 12.7.1980, ze srpna jsou 4 údaje, jeden z 3.9.1979. Také v tomto období byli pozorováni jen 1-3 ptáci, pouze 16.8.1978 zastihl Diviš 6 ex. Poslední výskyt jsme zaznamenali 18.10.1981, kdy na ostrov u vých. břehu zátopy usedla skupina 12 ex. ve společnosti 10 kolik velkých.

Koliha velká - *Numenius arquata* (L.)

Pravidelně protahuje. Jarních záznamů je více z období před napuštěním přehrady. Po r. 1975 bylo zjištěno nocování menších skupin koncem léta na ostrově u vých. břehu zátopy a na dělící hrázi.

Jarní výskyt osamocených ptáků jsme nejčasněji zaznamenali 11.3.1972, 12.3.1978 a 14.3.1981, v dubnu pozoroval největší skupinu 14 ex. Hromádko 19.4.1978, poslední průtažný pták byl zastihen 1.5.1984. Letní výskyt jednotlivých ptáků byl zjištěn 17.6.1972 a 1.7.1970.

Podzimní tah podle četnosti záznamů vrcholí v srpnu. Podle okamžitých podmínek se v některých letech ve dne zdržovala hejna 9-23 ex. od září do začátku října na polích a v lukách v blízkém okolí a před setméním zaletovala nocovat na ostrovy přehrady. Největší hejno čítající asi 100 ex. pozoroval 12. září 1970 v lukách u potoka Rozkoše S. Horák. Mimořádný byl rok 1972, kdy jsme hejna 8-22 ex. pozorovali při každé exkurzi do začátku prosince, 6 posledních 16.12.1972.

Sluka lesní - *Scolopax rusticola* L.

Podle výpovědí členů MS z Provodova bývala dříve častěji zastižena na zátopovém území. Pochází odtud také kus ve sbírce L. Šimka.

V období po napuštění přehradby byla v blízkém okolí zastižena celkem 6x. V SPR Dubno ve dnech 23.3.1980, 2.4.1985 (Diviš) a 22.10.1977 (Diviš) a z Bzéněnice v SPR Babičino údolí ji Diviš uvádí 23.3. a 27.3.1979 (2 ex.) a 8.4.1980.

Bekasina otavní - *Gallinago gallinago* (L.)

Do r. 1972 hojně hnizdila, nyní pravidelně protahuje. V období před napuštěním přehradby oživovalo charakteristické "mekání" samců každou jarní exkurzi v lukách zátopového území. Hnízda byla umístěna na nejnižše položených místech, což mělo za následek jejich časté vyplavení. Např. dne 1.6.1971 nelezl J. Fišer nedaleko remízku na pravém břehu p. Rozkoše 6 částečně zatopených hnízd se snůškami. Nejranější snůšku nalezl Foret na sev. okraji zátopy 22.4.1972. Uplnou snůšku 4 vajec jsme nalezli také 3.6.1972 a téhož dne 2 právě vylíhlá mláďata. Po vynázdění se v té době zdržovalo koncem léta na travnatém dně zátopy po poklesu hlediny velké množství bekasin. Dne 24.9.1967 vylétlo z plochy cca 1 ha asi 100 ex. Poznámku "stovky" jsem si do terénního zápisníku poznamenal také při exkursích 1.8.1970, 25.7.1971 a 28.7.1972.

Jarní přilet je časný. První se objevovaly na strouhách již v době, kdy byly stojaté vody ještě zamrzlé, většina ve druhé polovině března.

Na podzimním průtahu se v období po napuštění přehradby objevovaly první zač. srpna a v tomto měsíci bylo také pozorováno nejvíce jedinců pohromadě (např. asi 40 ex. u Domkova 13.8.1983). Kroužkování prokázalo, že se zde některí jedinci zdržují delší dobu (pták kr. 14.8.1982 byl kontrolován 29.9. 1982 a jiný kr. 2.9.1969 byl opět chycen 6.10.1969, ŽDÁREK 1970a) a že některí jedinci využívají přehradu jako odpočinkové místo opakově (pták kr. 2.9.1984 chycen 27.10.1985). Většina bekasin opouští lokalitu v říjnu, jednotlivci nebo menší skupinky se na vhodných místech zdržují až do zámrzu v listopadu. Zimování nebylo zjištěno.

V současné době na lokalitě nehnizdí.

Bekasina větší - *Gallinago media* (Latham)

Vzácně protahuje. Pokaždé byli zastiženi jednotliví ptáci. Z období před napuštěním přehradby existuje 6 dat z jarního tahu. V letech 1968-1971 byla pozorována v intervalu od 26.4. do 22.5.

Z období po napuštění přehradby jsou jen 4 údaje z podzimního tahu. Časný je údaj Venka z 10.7.1983. V r. 1979 pozorovali bekasinu větší 19. a 28.8. Koza a 19.9. Diviš.

Slučka malá - *Lymnocryptes minimus* (Brünnich)

Neprvidelně protahuje. Záznamy o výskytu z některých let chybí. Vhodnější podmínky nacházela na zátopovém území před napuštěním přehradby. Z této doby je více záznamů a zároveň bylo současně pozorováno více jedinců.

Nejčasnější výskyt zaznamenal Diviš za extrémně mírné zimy již 26.2.1975. Většina ostatních pozorování spadá do inter-

Obr. 16: Z odchytu bahňáků u Rovenského rybníka v srpnu 1969 (bekasina otavní).

Fig. 16: One of the catches at the pond Rovenský rybník (*Gallinago gallinago*).

valu od 20.3. do 5.5. Nejvíce asi 40-50 ex. vylétlo z podmáčené louky na zátopovém území 20.4.1969 (ZDÁREK 1970a). Výjimečné pozdění pozorování je z 27.5.1971 (Zdárek in HUDEC, ČERNÝ a spol. 1977).

Výskyt na podzimním průtahu byl zaznamenán v časovém rozmezí od 29.9. do 6.11. Někteří jedinci se zde patrně také zdržují za vhodných podmínek delší dobu. Pták kroužkován 12.10. 1986 byl na tomtéž místě kontrolovaný 1.11.1986 (Dohnal).

Lyskonoh úzkozobý - *Phalaropus lobatus* (L.)

Vzácně se vyskytl 2x na podzimním tahu. Jediný pták plaval na hladině u severových. břehu Rovenského ryb. 1.9.1971. Druhé pozorování je až z r. 1983. Jednoho ex. zastihl u vých. poloostrova zátopy 6.8. Koza a následujícího dne pozorovali zřejmě téhož jedince Hromádko a Hromádková-Lněničková. Dne 11.8.1983 pozoroval Koza na hladině zátopy současně 3 lyskonohy, avšak okolnosti pozorování mu nedovolovaly spolehlivě určit druh.

Ouhorlík stepní - *Glareola pratincola* (L.)

Vzácný zatoulanec. Jediný dospělý pták byl na lokalitě pozorován ve dnech 17.-19.6.1972 (Zdárek in HUDEC, ČERNÝ et al. 1977). První den se zdržoval u zvolna vysychající západní zátoky Rovenského ryb., která byla v té době pokryta téměř souvislým kobercem kvítků lakuňáku, nad nímž se vyskytovalo hodně hmyzu. Kromě ouhorlíka létaly nízko nad hladinou imma-turní rackové malí a vlaštovky ob. Ouhorlík občas usedl na malý bahník ostrůvek mezi kulíky říční, čejky choch. a racky malé. V letu se ozval jen jednou krátkým ostrým hvizdem. Následujícího dne byl ráno pozorován na tomtéž místě (Foret), v poledne u Černého ryb. pod Sptyou (J. Němec in verb.). Dne 19.6.1972 pozoroval Foret ptáka naposledy u Rovenského ryb.

Dytik úhorní - *Burhinus oedicnemus* (L.)

Zatoulanec. Dne 14.5.1972 stál 1 ex. vedle hromady kejdy u zápl. břehu zátopy (ZDÁREK 1972a). Dospělý racek chechtavý na něj tak zuřivě dorázel, že dytik nejprve několik metrů po-odběhnul a vzápětí vzlétl a opustil lokalitu jižním směrem. V letu se ozval melodickým "ku-ri".

Dlouhokřídlí - Lariformes

Příslušníci tohoto řádu žijí většinou u vnitrozemských vod nebo na mořském pobřeží a jsou vynikajícími letci. Mnozí táhnou z hnizdišť na zimoviště tisíce km. Nepřekvapí proto, že se v různou roční dobu objevují i na místech vzdálených od svých hnizdišť, pravidelných migračních cest nebo zimovišť. Velká vodní plocha relativně malé údolní nádrže Rozkoš s bohatou potavnou nabídka ryb a j. vodních živočichů je pravidelně navštěvována chaluhami, racky a rybáky. Během exkurzí je prospěšné kontrolovat dlouhou dělicí hráz, na níž tito ptáci s oblibou odpočívají.

Na území Rozkoše bylo dosud zjištěno 18 druhů, z nich pravidelně a hojně hnizdí pouze racek chechtavý.

Určování chaluh je v terénu značně obtížné. Z vlastních

záZNAMU i zpráv jiných autorů proto uvádím jen ty, u nichž okolnosti dovolovaly určení druhu co nejlépe. Zretel byl přitom brán i na způsob letu popisovaný např. JIRSIKEM (1939).

Chaluha velká - *Stercorarius skua* Brünnich

Vzácný zatoulanec, který se vyskytl pouze jednou v září 1984. Krotkého ptáka poprvé pozorovali na dělicí hrázi 14.9. Dohnal a Černý. Hodoval na mršinách ryb. Podle vyjádření rybářů měl být téhož dne dokonce na leklé rybě chycen. Dohnal a Černý uvádějí únikovou vzdálenost asi 15 m. Dne 15.9.1984 si ptáka prohlédl Koza ze vzdálenosti větší než 2 m. Dále se s chaluhou setkal 18.9. na zápl. břehu zátopy J. Prášil (in verb.). Požírala tam leklého cejna a nechal k sobě přiblížit asi na 8 m. Dne 21.9. pozoroval ptáka opět Dohnal. Poslední zpráva je z 29.9. od Kozy, který zastihl chaluhu na mrtvole racka chech. Pták již byl ostražitější (úniková vzdálenost asi 40 m) a podle vyvrácené letky v křídle a spuštěné nohy za letu je možné, že po něm předtím někdo střelil.

Chaluha pomořanská - *Stercorarius pomarinus* (Temminck)

Zatoulanec. Výskyt je doložen nálezy 2 uhynulých mladých ptáků. Dne 11.12.1976 nalezen jeden nedaleko hlavní hráze v pokročilém stadiu rozkladu, druhého nalezl Diviš 22.9.1983 na břehu zátopy pod Sptyou.

Ve dnech 17. a 18.9.1977 se zdržoval 1 nápadně krotký mladý pták na Rovenském ryb. Nechal k sobě přiblížit na několik kroků a často dorázel na rybáře. Dne 25.8.1980 hodoval 1 ex. na mršině lysky černé a po vyplašení na rušidle vytrvale útočil (Vaněk). Ve dnech 15. a 21.10.1978 pozoroval Koza 1 ex. u zátopy. Poslední záZNAM je z r. 1982, kdy byl 1 značně tmasivý nedospělý pták pozorován 23. října. Také on k sobě nechal přiblížit na vzdálenost asi 10 m.

Chaluha příživná - *Stercorarius parasiticus* (L.)

Zatoulanec. Existuje celkem 6 záZNAMU, všechny na rozdíl od předešlé z letních měsíců. Všichni pozorovaní ptáci byli světlé fáze: 29.7.1972 (ZDÁREK 1972a), 29.-31.7.1976, 27.9. 1982 (Koza), 16.9.1983 (Koza), 8.7.1984 (Koza) a 15.9.1985. Pouze pták pozorovaný 8.7.1984 byl dospělý. V několika případech předvedly chaluhы odvážné útoky na racky chechtavé a 15. září 1985 na mnohem většího racka stříbřitého.

Chaluha malá - *Stercorarius longicaudus* Vieillot

Zatoulanec. Dva adultní ptáky světlé fáze pozoroval 8.7. 1984 spolu s 1 ad. ex. chaluhу příživně u východního poloostrova zátopy Koza. Většinu času ptáci trávili pátravým letem nízko nad hladinou po způsobu rybářů.

Racek bouřní - *Larus canus* L.

Z nehnízdících racků se vyskytuje nejčastěji a v největším počtu. První se objevují začátkem března v době rozmrzání hladiny (4.3.1972, ZDÁREK 1972a, 4.3.1978) a s postupem času ptáků přibývá. Nejvíce ptáků se na jaře vyskytlo v dubnu (14. dubna 1984 18 ex. u vých. poloostrova zátopy); mezi nimi tvořili adulti zhruba polovinu. Častá jsou pozorování z l. půle

května, později záznamů ubývá, z června jsou jen tři.

Na podzim byl 1 mladý pták zastižen 25.9.1982, v říjnu se vyskytuje častěji a nejvíce jich bylo pozorováno v listopadu a prosinci, kdy opět převládají dospělí. Dne 29.12.1978 se zdržovalo u ústí přivaděče do Rovenského ryb. 29 ex., 16. listopadu 1980 na tomtéž místě 36 ex., 12.12.1984 asi 20 ex. (Koza), 30.12.1985 15-20 ex. V lednu bylo až 5 ex. pozorováno pouze v r. 1983, kdy hladina po celý měsíc nezamrzla.

Racek stříbřitý - *Larus argentatus* Pont.

U mladých ptáků je v terénu možné zaměna s rackem žlutohnědým. Vzhledem k tomu, že bylo pozorováno podstatně více dospělých racků stříbřitých než racků žlutohnědých, lze předpokládat také častější výskyt tohoto druhu.

Na jaře byli většinou jednotliví ptáci pozorováni od konca března (25.3.1979, Koza) až do července, takže je obtížné stanovit charakter výskytu. Koncem července a v srpnu se počet zvýšil na 18-20 ex. v letech 1985 (3.8.) a 1986 (23.7.). V předchozích letech se v tuto dobu vyskytovalo na lokalitě nejvíce 5 ex. Několik ptáků se občas zdržovalo také od září do listopadu, v letech 1981 a 1985 byli pozorováni i v prosinci a 1 subad. ex. za mírné zimy 30.1.1983 (Koza).

Spolehlivé určení druhu umožnilo zastižení adultních jedinců: 4. a 6.11.1977, 17.6.1978 (KOZA a PELC 1979), 3.8.1981 2 ex. (Koza), 27.7.1982 (Koza), 28.7.1983 (Koza) a 13.8.1983.

Racek žlutohnědý - *Larus fuscus* L.

Výskyt tohoto druhu byl prokázán 16.9.1972, kdy nad zátou pou přelétlo západním směrem hejno 15 ex., mezi nimiž byli 3 adulти v typickém šatě (ŽDÁREK 1972a). Rozbor výskytu mladých ptáků nebyl proveden pro nedostatek průkazného materiálu (viz predešlý druh).

Racek mořský - *Larus marinus* L.

Zatoulanec. Dne 4.11.1977 se u severního břehu Rovenského ryb. a u ústí přivaděče zdržoval 1 adultní a 2 mladí ptáci v šatě 2. zimy. Bylo je možno porovnat s jedním rackem stříbřitým v šatě 3. zimy a 3 racky bouřňámi (2 ad., 1 immat.), kteří v té době rovněž zaletovali až k ústí přivaděče.

Předmětem diskusí bývá výskyt mladých (tohorochních) "velkých" racků v době od konca července do září. Pozoruhodné bylo sledování skupiny 5 ex. ve dnech 18.8.-1.9.1984, v níž byly 2 ptáci nápadně větší. Bez získání dokladu je spolehlivé vyřešení otázky výskytu mladých racků mořských nemožné.

Racek chechtavý - *Larus ridibundus* L.

Velmi hojný hnizdící druh. O hnizdění na Rovenském ryb. i sousedním ryb. Zlíčském v období před 2. světovou válkou se zmínuje JIRSÍK (1945), počty hnizdících páru však neuvádí. V letech 1963 a 1964 odhadl BENEŠ (1965) početnost kolonie na Rovenském ryb. na pouhých 75 páru a na Zlíčském ryb. asi 300 páru. Kolonie u Zlíče zanikla krátce poté, co se z ryb. v důsledku hloubení úpského přivaděče u jeho západního okraje v roce 1966 ztratila voda. V té době došlo k podstatnému zvýšení počtu hnizdících páru na obou odlesněných ostrovech Rovenského

ryb. Koncem dubna 1968 se na nich zdržovalo již asi 1.000 páru. V dalších letech obsazovali rackové i jiná vhodná místa na lokalitě jako bažinu nad hlavní hrází, ryb. pod Spytoou a u Domkova, Severových. břeh Rovenského ryb. a severní břeh zátoky. Po napuštění přehrady v r. 1973 vznikla největší kolonie na ostrově Rovenského ryb. vedle pláže (v r. 1974 více než 1.000 páru), další na ostrově v západní části dělící hráze u přelivu (v r. 1976 min. 300 hnizd.), v zátoce u Domkova a na východním poloostrově zátoky. Ve snadno přístupné kolonii na ostrově Rovenského ryb. docházelo vlivem rušení k velkému úbytu mláďat. Podmínky pro hnizdění se zde zhoršily v r. 1975 s nástupem sport. rybolovu a po zahájení provozu autokempingu v r. 1976 tato největší kolonie zanikla. Ptáci přesídlili na dělící hráz a východní břeh zátoky. V r. 1978 se 2 původně oddělené kolonie na východním poloostrově zátoky spojily v jednu, která čítala 8.5. na 700 hnizd (HROMÁDKO a LNENICKOVÁ 1983). Toho roku byla nalezena 2 hnizda také na ryb. Remínku a 4 hnizda v hloubi zátoky u Domkova. V r. 1979 byly kolonie na východním poloostrově zátoky a na ryb. Remínku (15-20 hnizd) zničeny v důsledku pravidelného vybírání vajec. Kolonii na dělící hrázi tvořilo začátkem 80. let více než 2.000 páru a hnizda se nacházela stále častěji i v části východně od stavědla. Zde byla velice zranitelná vzdestupek hladiny v hnizdní době (1980, 1983 a 1984). V r. 1983 založili rackové po snížení hladiny ve 2. polovině května (viz obr. 5) novou kolonii s náhradními snůškami, avšak část populace zřejmě přesídlila na ryb. Tuří, kde toho roku zahnízdilo racku "nebývalé množství" (Diviš).

Hnízda jsme v průběhu sledovaného období nacházeli na nejrůznějších stanovištích. Kromě typického umístění v pobřežní vegetaci zde byla ve větší míře také na holé zemi, písečných, na stavební cestě a výjimečně i v cizích opuštěných hnizdech na kroví (např. 27.5.1972 úplně snůšky ve 2 hnizdech kvakošů nočních 40 a 75 cm nad hladinou).

Přilet racků na hnizdiště bývá časný. V dubnu se na lokalitě patrně zdržují také průtažní ptáci. Při sčítání 17.4. 1977 bylo na celé lokalitě asi 4.000 ex., z toho 2.500 ex. na ostrově Rovenského ryb. Místní populace opouští lokalitu do konce srpna, menší počet (původ?) se zdržuje až do zámrazu. Za mírných zim bývají pozorování i v lednu.

Racek malý - *Larus minutus* Pallas

Pravidelně protahuje, zejména na jaře. Nejčasnější výskyt 1 ex. zaznamenal Koza 23.4.1978, jarní tah vrcholí koncem dubna a v první polovině května, kdy bylo často pozorováno 20-30 ex., vesměs adultních. V červnu se objevují immaturní jedinci. Ptáci většinou shání potravu nízkým letem nad hladinou ve společnosti s rybáky černými.

Podzimní průtah není zřetelný. Nejčastěji byli mladí i dospělí ptáci pozorováni v srpnu a začátkem září a to jen výjimečně v počtu do 10 ex. (3.9.1979, 20.8.1982). Říjnový výskyt je vzácností, poslední byli zastiženi 6.11.1976 (1 ex.), 13.11.1986 (1 ad., P. Skřivan) a 20.11.1979 (5 ex., Vaněk).

Racek tříprstý - *Rissa tridactyla* (L.)

Zatoulanec. Pozorován byl dosud jen 2x: Dne 15.11.1975 zaletoval 1 immaturní ex. od dělící hráze až do zátoky pod

Spytou (Žďárek in FIALA 1977) a 15.11.1980 létal rovněž 1 mladý pták nad zátopou (Koza in KOŽENÁ 1982). O výskytu druhu na přehradě Rozkoš bez uvedení bližších podrobností se zmiňuje KOUKOL (1977).

Rybák bahenní - *Chlidonias hybrida* (Pallas)

Zatoulanec. Existují pouze 2 zprávy o výskytu z r. 1978. Dne 11.6. pozoroval 2 adultní ex. u dělící hráze Koza a 7.7. jednoho na Rovenském ryb. J. Šifte (in litt.).

Rybák bělokřídlý - *Chlidonias leucopterus* (Temminck)

Výskyt se vzácně na jarním tahu v úzkém časovém intervalu od 1. do 25.5. Existuje celkem 12 záznamů, z nichž se některé zřejmě týkají těchže jedinců. Z období před napuštěním přehrady je údajů více a zároveň v té době bylo pozorováno více ptáků současně (25.5.1968 - 5 ex., 16.5.1969 dokonce 15 ex., S. Horák). V letech 1977 a 1984 byli zastiženi pouze osamocení jedinci, často ve společnosti s rybáky černými (M. Mareček, Hromádko, Dohnal, Hromádková-Lněničková, Vaněk).

Rybák černý - *Chlidonias niger* (L.)

Více méně pravidelně a dosti hojně protahuje. Na jaře se první objevil u Rovenského ryb. již 16.4.1970, 3 dny poté, co z hladiny ryb. zmizela poslední ledová kraj. Tah se v některých letech protáhl až do konce května a vzácností nejsou ani červnová pozorování. Nejvíce ptáků se vyskytovalo v květnu: 10.5. 1974 70 ex., 12.5.1982 asi 100 ex. (B. Kloubec in litt.), 20. května 1984 více než 100 ex. (Hromádková-Lněničková).

Podzimní potulky spadají do 2. poloviny července (26.7. 1980 asi 30 ex., většinou adultních) a tah zřejmě vrcholí v srpnu. Počet současně pozorovaných jedinců zřídka dosahoval 10 ks (10.8.1981 - Hromádko; 13.8.1981). Poslední byli zastiženi 28.9.1975 (1 ex.) a 29.9.1984 (asi 5 ex.).

Rybák velkozobý - *Sterna caspia* (Pallas)

Výskyt se vzácně celkem 11x od dubna do září. Většina ptáků byla po napuštění přehrady pozorována v okolí dělící hráze. První jarní výskyt zaznamenal Hromádková-Lněničková 2.4.1978 na Rovenském ryb. Při lovu se pták po střemhlavém pádu celý ponořil pod hladinu. V dubnu byli 2 pozorováni také 16.4.1978 (Žďárek in FIALA 1979) a 1 ex. 26.4.1977. Dne 1.5. 1977 viděl 3 ex. u dělící hráze Diviš a 6.6.1977 1 ex. tamtéž Hromádková-Lněničková. Dva ptáky pozoroval Koza 2.7.1982, v srpnu byli zastiženi jednotliví 7.8.1970 a 11.8.1979 (BROUŘÍK a spol. 1979), 15.8.1978 1 ad. a 1 juv. (Koza). Podzimní teh zřejmě vrcholí v září, kdy byly 2 ex. pozorovány 10.9.1977 a 4 ex. 23.9.1979 (PELC a DRBOHLAVOVÁ 1979).

Rybák obecný - *Sterna hirundo* L.

Výskyt se vcelku vzácně v období od 30.4. do 30.8. Ve většině případů byli pozorováni jen jednotliví ptáci. Nejvíce záznamů připadá na květen a srpen. Z období před napuštěním přehrady je jediné pozorování od Černého ryb. z 5.8.1972. Současně 2 ptáci byli zastiženi v zátoce pod ryb. Řemínkem 13.8. 1983.

Rybák malý - *Sterna albifrons* Pallas

Výskyt se pouze 5x v období po napuštění přehrady. Dne 10.5.1974 se 1 ex. zdržoval na dělící hrázi mezi rybáky černými, 13.6.1981 pozoroval P. Vaněk (in litt.) 3 ex., 17.6. 1978 zastižli rovněž 3 ex. KOZA a PELC (1979), 2.7.1978 pozorovala 2 ad. ex. Hromádková-Lněničková a naposledy se 2 ex. vyskytli 10. a 12.9.1982 poblíž ostrova u východního břehu zátopy (Vaněk).

Rybák severní - *Sterna sandvicensis* Letham

Vzácný zatoulanec. Dne 14.5.1983 pozoroval Koza 1 adult. ex. sedícího na boji nedaleko od dělící hráze. Pták po chvíli vzletnul nad zátopy.

Alky - *Alciformes*

Alky jsou vysloveně mořskými ptáky, jejichž ojedinělý nález ve vnitrozemí má charakter zabloudění. Z tohoto pohledu je třeba také posuzovat jediný výskyt zástupce řádu na Rozkoši.

Alkoun úzkozobý - *Uria aalge* (Pont.)

Dne 23.12.1979 plavalo 5 ex. v soudržném hejnu ve vzdálenosti 50-150 m od břehu zátoky v Domkově (Vaněk). Jeden z nich byl dospělý v prostém šatě, zbyvající byli mladí, vrchní část těla a hlavy měli tmavé hnědé. Všechni se vytvárali během téměř půlhodinového sledování potápeli.

Měkkozobí - *Columbiformes*

Odhledaně-li od holuba domácího, domestikované formy holuba skalního (*Columba livia f. domestica* L.), na území přehrady Rozkoš byli zastiženi všechni 4 příslušníci čeledi Columbidae, kteří hnizdí na území ČSSR. Netvoří však typické představitele svifusuny této lokality.

Holub hřivnáč - *Columba palumbus* L.

Podle charakteristických projevů toku pravidelně hnizdí v lesích v blízkém okolí přehrady - Mnichovci, Dubně, Rousíně a do r. 1982 byl v hnězdí době pozorován i v lese Chrest u hlavní hráze. Na zátopovém území se dříve na tahu zastavovala početná hejna (např. 28.9.1971 zasedlo na keře u potoka Rozkoše asi 200 ex.). K vodní hladině zaletuje pít.

Holub doupňák - *Columba oenas* L.

Zpráv o výskytu tohoto druhu není mnoho. Hnězdění nebylo v blízkém okolí prokázáno, ačkoliv ho letní výskyt jednotlivých ptáků nebo páru nevylučuje (např. 1. a 6.5.1984 na poli u Serče a Domkova, Diviš, Koza). Na jaře bylo 6 ptáků spolu pozorováno 29.3.1969, nejvíce záznamů je ze srpna, kdy byl zastižen u napajedla v Domkově, nejvíce 15 ex. 13.8.1983. Výjimečný výskyt 1 ex. 25.1.1986 u hromady plev v Domkově by bylo možno označit jako pokus o přezimování (Koza).

Hrdlička divoká - *Streptopelia turtur* (L.)

V období před napuštěním přehrad se na zátopovém území vyskytovala vcelku hojně, měla zde dostatek příležitostí ke hnízdění. V r. 1978 usuzují na hnízdění 2 páry v Domkové HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983). V blízkém okolí přehrad se dosud běžně vyskytuje. Fenologie nebyla sledována.

Hrdlička zahradní - *Streptopelia decaocto* (Frivaldszky)

Hojný stálý synantropní druh, jehož největší koncentrace je patrná na záp. břehu Rovenského ryb. v okolí Železniční stanice Č. Skalice a přilehlého obilního sila, kde se zejména v podzimních měsících shromažďují až stovky jedinců.

Kukačky - Cuculiformes

Jediný zástupce řádu nacházel zejména v minulosti na zátopovém území dostatek pěstounů.

Kukačka obecná - *Cuculus canorus* L.

Běžně se vyskytující druh. Hnízdní parazitismus nebyl na sledovaném území prokázán nálezem vejce nebo nevzletného mláděte v hnizdě pěstouna. Na břehu přehrad bývají kukačky v současné době nejčastěji pozorovány u zátoky v Domkově a na východním poloostrově, kde byly také pozorovány při sběru potravy. (patrně housenek motýlu) nízko nad zemí.

Jerní přílet spadá do 2. poloviny dubna, naposledy byla pozorována na přeletu 9.9.1972.

Sovy - Strigiformes

Na lokalitě bylo zjištěno 6 druhů, z nichž 3 na zátopovém území do r. 1973 běžně hnizdily. Z období po napuštění přehrad je hnizdní výskyt sov v jejím okolí zásluhou členů skupiny pro výzkum dravců a sov dobře prozkoumán.

Sova pálená - *Tyto alba* (Scopoli)

Z období před napuštěním nádrže podává zprávu o výskytu Foret, který chytal na podzim 1970 1 ex. ve stodole v Domkově a v r. 1972 pozoroval 1 ex. 3.5. a 2 ex. 16.9. v obilním silu u nádraží ČSD v Č. Skalici.

Podle Diviše hnizdila od r. 1978 v nejbližším okolí přehrad opakovaně ve skladu sena u kravína ve Vysokově a Městci. Podle charakteristických vývržků a trusu byl v téže době zjištěný výskyt na půdě statku v Dubně a ve skladech u kravína v Sonově a Říkově. Z širšího okolí je v současné době známo hnizdění ve věži kostela ve V. Třebešově, ve skladech u kravína v Sestajovicích a Černčicích a ve věži býv. kláštera v N. Městě n.M. (Diviš).

Dvakrát byla nalezena mrtvá sova pálená v příkopě vedle silnice E 67 mezi SPR Dubno a Kleny (15.2.1979 a 16.4.1985, Diviš).

Sovice sněžní - *Nyctea scandiaca* (L.)

Vzácný zatoulanec. Dva jedince pozorovali 31.1.1976 na dělící hrázi Hromádko a J. Marek (Hromádko in STANCL 1979). Podle rozsahu tmavého skvrnění na hřbetní straně těla se s největší pravděpodobností jednalo o mladé ptáky. Nasýtá se otázka, zda nebyl zálet tohoto severského druhu k nám vyvolán bouřlivým počasím, které začátkem roku 1976 postihlo západní a střední Evropu. Záznamů o výskytu sovice sněžní na našem území je málo. Z poslední doby se zmiňuje o výskytu 1 ex. 28.1.1984 u Polné (o. Jihlava) HLADÍK (1984).

Sýček obecný - *Athene noctua* (Scopoli)

Stály, nepravidelně hnizdící druh. Patrně delší dobu hnizdil v duté jabloni v Domkově, kde byla kroužkována mládata v letech 1971, 1972 a naposledy v r. 1976. Neobvyklé hnizdění objevil v r. 1971 Foret v mezeře mezi rákosovým obložením potrubí plynovodu nad kanálem přivaděče poblíž železniční trati. Dvě mládata ze čtyř zde kroužkoval 23.6.1971.

Po napuštění přehrad byly jednotliví ptaci v různou roční dobu pozorováni zpravidla nedaleko od lidských obydli (např. u kravína v Sonově a Říkově, Diviš). Dne 14.6.1981 kroužkoval Hromádko 4 pull. v jabloni ve Lhotě u Nahofan.

Puštík obecný - *Strix aluco* L.

Stály, v blízkém okolí přehrad pravidelně hnizdící druh. Na zátopovém území nalezl Foret hnizdo s mládety v dutině vrby v Domkově v roce 1971.

Podle hlasových projevů usuzuje Diviš na hnizdění v SPR Dubno a SPR Babičino údolí. Dne 14.5.1977 nalezl obsazenou dutinu v soliterním dubu na louce pod Ratibořickým zámkem, 3.7.1979 vyplášil 1 ex. z dutiny jírovec v Bažantnici a 10.5. 1982 pozoroval 1 ex. na okraji dutiny dubu v SPR Dubno.

Kalous ušatý - *Asio otus* (L.)

Pravidelně hnizdí. Před napuštěním přehrad to byla nejhojnější sova. V letech 1968-1972 jsme nacházeli snůšky většinou ve starých stračích hnizdech na zátopovém území jak nízko nad zemí v keřích tak i vysoko na stromech (např. v r. 1971 asi 10 m vysoko na olši pod hrází ryb. Remínku).

V současné době běžně hnizdí na mnoha místech v blízkém okolí přehrad. Diviš nalezl snůšky nebo mládata ve starých hnizdech straky ob., káně lesní, krahujce ob. a veverky ob. Na lokalitě Bor u V. Jesenice objevil 13.2.1982 zimoviště 20 až 30 ex. Seskupení až 17 ex. pozoroval v únoru 1985 ve Veselici Hromádko. Nepravidelně zimuje také na hřbitově v České Skalici (Diviš).

Kalous pustovka - *Asio flammeus* (Pont.)

Nepravidelný zimní host. V r. 1971 byl zaznamenán pokus o zahnízdění ve stařině na severových. břehu zátopy, kde 3.4. nalezl F. Janalík (in verb.) hnizdo s 1 vejcem. Další osud hnizda není znám. Ptáka předvádějícího fáze toku (hluboké rozmachy křídel, střemhlavý pád a pod.) jsme zde pozorovali 27. května 1971. V té době také naletoval nad rušitele a ozýval se 2-3x opakováním poněkud chraptivým "chef-chef, chre-chre" a

pod. Na tomtéž místě se 1 ex. zdržoval rovněž 3.7.1971 a pod hrází Rovenského ryb. se s pustovkou setkal J. Brenda 10. září 1971.

Zimování jsme zjistili v zimě 1971/72 a opětne (až 8 ex.) v závěru r. 1972. Později byli pozorováni v podzimních měsících jen jednotliví ptáci v letech 1978 (Koza, Diviš), 1980 (Koza), 1981 a 8.10.1982 vlezl 1 ex. do drátěného bludiště postaveného na odchyt bahňáků na břehu východního poloostrova a uvnitř usmrtil chyceného jespáka obecného (Vaněk).

Lelkové - Caprimulgiformes

Lelek lesní - Caprimulgus europaeus L.

O jeho hnízdění na zátopovém území přehrady nebo v jejím okolí není žádná zmínka. Dne 31.8.1972 nalezl na silnici u Klen zabitého ptáka J. Hejduk (in verb.). Z pozdější doby uvádí pozorování 1 ex. ve vhodném biotopu v prosvětleném lese u ryb. Tuří 31.5.1977 Hromádko.

Svištouni - Apodiformes

Rorys obecný - Apus apus (L.)

Početná hejna těchto výborných letců se za určitých povětrnostních podmínek pravidelně objevovala u Rovenského ryb. nebo nad loukami zátopového území a po napuštění nádrže nad její hladinou. Patrně sem zaletují ze potravou i ptáci ze vzdálenějších míst. Důkazem by mohl být adult kroužkován u Rovenského ryb. 30.5.1970 (R 80531), který byl nalezen zabitý 3.6.1971 v Náchodě (vzdálenost 7 km, S. Horák).

Místní populace odlétá zpravidla v první srpnové dekadě a později protahuje ptáci ze severu, někdy ve velkém počtu (až stovky jedinců). Větší počet táhnoucích rorysů jsme pozorovali např. 22.8.1970, 28.8.1971, 21.8.1972, 3.9.1976, 20.8.1982 a 21.8.1986. Jednotliví ptáci se objevují ještě ve druhé polovině září (17.9.1977, 18.9.1971) a poslední výskyt 1 ex. uvádí M. Medek (in litt.) ze 12.10.1974.

Srostloprstí - Coraciiformes

Svrázná skupina ptáků je u nás zastoupena 4 rozdílnými druhy s různými nároky na životní prostředí. Na území Rozkoše a v blízkém okolí byl zaznamenán výskyt všech, blízký vztah k vodní nádrži má pouze ledňáček říční.

Ledňáček říční - Alcedo atthis (L.)

Po napuštění přehrady v okolí ojediněle hnízdí a nepravidelně zimuje. Po r. 1974 byli většinou jednotliví ptáci pozorováni na břehu prakticky po celém obvodu nádrže, nejčastěji v zátoce u Domkova, odkud létali také proti proudu šonovské větve potoka Rozkoše. Většina pozorování spadá do období od srpna do prosince, t.j. do období rozptylu mladých ptáků. V té době je bylo možno na strouze v Domkově snadno chytat. V září a říjnu 1984 zde bylo okroužkováno celkem 11 mladých ptáků.

Vlha pestrá - Merops apiaster L.

Zatoulanec. Ve dnech 22. a 26.5.1975 pozoroval 1 ex. v prostoru pod hrází J. Žďárek (in litt.), který tohoto nápadného ptáka i jeho chování věrohodně popsal.

Mandelík hajní - Coracias garrulus L.

Ve sbírce L. Šimka (tab. 1) je jeden ze dvou dospělých ptáků, které krátce před 2. světovou válkou střelil hajní v Ratibořicích. Zde se zde tito ptáci tehdy pokusili zahnítidit nebo šlo o jedince na tahu, nelze se dopátrat. JIRSIK (1944) se o hnízdění na této lokalitě nezmínuje.

Dudek chocholatý - Upupa epops L.

Vzácně protahuje. Více záznamů je z jarního období, kdy byl nejčasněji zastižen 6.4.1975, dále 14.4.1985 (Hromádková-Lněničková), 2.5.1976 (Hromádko) a 3.5.1972. Pozorování byli všeméně jednotliví ptáci. V létě byl 1 ex. pozorován 20.7.1971. Zajímavý je údaj DIVIŠE (1982), který pozoroval 8.4.1974 u ryb. Špinka celkem 6 jedinců.

Šplhavci - Piciformes

V blízkém okolí přehrady nacházejí zejména v SPR Dubno a SPR Babičino údolí v lesích s převážně starými listnatými porosty velice vhodné podmínky pro hnízdění. Svou roli na výskytu šplhavců na březích přehrady mají i lesy Rousín a Mnichovec a sady se starými ovočnými stromy u obcí. Stárnutí uměle vysazené zeleně u břehové čáry postupně vytváří předpoklad jejího trvalého osídlení v budoucnu.

Krutišlav obecný - Jynx torquilla L.

Podle hlasových projevů v okolní kulturní krajině hnízdí. U Domkova byl pozorován 16.4.1985 (Diviš), na okraji Mnichovce u Šerče 10.5.1984 (Diviš). Odlétá poměrně brzy. Koza zastižil 1 ex. 1.9.1981 a Hromádko v Šerči ještě 18.9.1977.

Žluna šedá - Picus canus Gmelin

Nehojná. V SPR Dubno se zjara ozývá méně často než žluna zelená. V r. 1975 pozorována v Klenech a u Šerče a v sadě na západním břehu Rovenského ryb., 23.7.1977 v sadě u Spyty.

Žluna zelená - Picus viridis L.

V okolních lesích běžně hnízdí. Její jarní volání bylo slyšet také ze zahrád v Klenech, Doubravici, Spyte a Č. Skalici. Vícekrát byla pozorována v zátoce u Domkova a také u hotelu "Na Rozkoší", kam zřejmě zaletuje za mravenci na prosluněné svahy z blízkého Dubna.

Datel černý - Dryocopus martius (L.)

V hnízdní době se vyskytuje v severní části SPR Babičino údolí. V mimohnízdním období (leden, únor, říjen) zastižil Diviš 1-2 ex. v Rousíně, Dubně a v lese u Klen. Dne 18.8.1984 vylétl 1 mladý pták z vrba u vých. břehu Rovenského ryb.

Strakapoud velký - *Dendrocopos major* (L.)

Nejhojnější z datlů nejen v okolí, ale bývá také po celý rok nejčastěji pozorován v porostech na březích přehrady. Neobvyklý způsob sběru potravy byl pozorován 21.10.1972 u dělíci hráze, kde 1 samice popoletovala po zaschlých stoncích bylin a z jejich vrcholů bud obírala hmyz nebo semena.

Strakapoud prostřední - *Dendrocopos medius* (L.)

Ze strakapoudů je nejméně hojný. Pozorován byl v SPR Dubno a v jižní části SPR Babičino údolí (Bežantnice), kde byl také 1 ex. v polovině června 1983 chycen u napajedla (J. Branda in litt.).

Strakapoud malý - *Dendrocopos minor* (L.)

Pravidelně se vyskytuje v listnatých partiích Mnichovce, Dubna a Bažantnice, kde také hnizdí. Na potulce byl 14.8.1976 zastižen v zátoce u Domkova.

Pěvci - Passeriformes

Pěvci tvoří v naší avifauně nejpočetnější řád, proto jsou nejhojněji zastoupeni také na území údolní nádrže Rozkoš. Uveden je výčet všech 100 pozorovaných druhů, větší pozornost je však věnována jen těm, jejichž výskyt byl na zátopovém území a na březích přehrady typicky nejen v době hnizdění, ale i za tahu nebo zimování. Z úsporných důvodů jsou redukována fenologická data a u většiny druhů je uveden pouze současný stav rozšíření bez porovnávání se stavem v období před dokončením vodního díla.

Chocholouš obecný - *Galerida cristata* (L.)

Na břehu přehrady byl pozorován poprvé v r. 1976 za neobvyklých okolností. Dne 18.12. se na břehu mezi Domkarem a ryb. Remínkem zdržovalo asi 30 ex. (Diviš). Dne 11.4.1977 pozoroval Diviš 2 ex. na okraji Č. Skalice u nádraží CSD. Od r. 1981 jsme v hnizdní době pozorovali jednotlivé páry a zpívající samce v západní části autokempu, kde lze předpokládat hnizdění.

Skřivan lesní - *Lullula arborea* (L.)

V blízkém okolí nehnizdí, zjištěn byl pouze na tahu. Charakteristický hlas prozradí i vysoko letící ptáky. Na jaře byl nejčasněji pozorován 9.3.1983. Na podzim zastižen v rozmezí od 3. do 15.10. Většinou přetahovaly menší skupiny ptáků v počtu do 10 ex.

Skřivan polní - *Aleuda arvensis* L.

Běžně hnizdí, občas v malém počtu přezimuje. Časné hnizdění na záp. břehu Rovenského ryb. zjištěno v r. 1972. První vejce 4-kusové snůšky bylo sneseno 4. dubna. Hromadný tah na hnizdiště byl pozorován nejčasněji 16.2. 1980 a probíhal většinou po celý březen, kdy samci místní populace již zpívají. Podzimní průtah vrcholil v polovině října

a přeletující ptáky jsme pozorovali až do prosince. Jednotlivé zimující skřivany jsme viděli v blízkosti zemědělských objektů (skladky kejdy, stohy slámy a pod.) téměř každou zimu. Hejnka 40-50 ex. pozoroval Diviš v první lednové dekadě 1985 v blízkém okolí přehrady na polích u Dolska, Doubravice a Městce, kde ptáci přeckali i vlnu tuhých mrazů.

Skřivan ouškatý - *Eremophila alpestris* (L.)

Nepavidelný zimní host. Na zátopovém území u Černého ryb. bylo 12 ex. 22.3.1970, později pozorováno hejnko 26 ex. u Nahořan 1.2.1979 (Hromádko). Začátkem r. 1979 byl zaznamenán výskyt na Náchodsku na více místech: 14.1. - 25 ex. u N. Města n.M. (Hromádko), 23.1. - 15 ex. u Hejtmánkovic u Broumová (Diviš). Ve dnech 18.-26.1.1979 pozoroval Koza u Smířic skup. do 30 ex. Na Rozkoši byl dále zjištěn výskyt 4.12.1983 (5 ex., Koza) a 13.1.1985 (5 ex., Diviš). Dne 9.1.1985 pozoroval Diviš 1 ex. také na poli mezi Šestajovicemi a Volovkou.

Břehule říční - *Riparia riparia* (L.)

Nehojně protahuje, v blízkém okolí pravidelně nehnizdí. Malou dočasnou kolonii objevil v r. 1981 v hromadě deponované zeminy u Ríkova ve vzdál. asi 2 km západně od přehrady KRECBACH (1983). Na jaře se objevuje mezi vlaštovkami a jiřičkami ve 2. polovině dubna a v květnu, na podzim pozorována od konca července do září. Na tahu byly pozorovány nejvíce desítky jedinců (22.5.1969 u Rovenského a Černého ryb. asi 80 ex., toho roku zastiženy ještě 7.6.).

Vlaštovka obecná - *Hirundo rustica* L.

V okolí běžně hnizdí, nad vodní plochy zaletuje za potravou, po jarním příletu často ve velkém počtu (např. několik set 27.4.1985). V rákosí býv. Rovenského a Zličského ryb. se dříve nacházela pravidelná nocoviště. Poslední odletují zpravidla do poloviny října, výjimečně zastižen 1 ex. 4.11.1973.

Jiřička obecná - *Delichon urbica* (L.)

Na lokalitu zaletuje za potravou z okolních obcí. Početná hejna se zdržují nad vodními plochami za tahu spolu s vlaštovkami ob. a v srpnu byly jiřičky často pozorovány při lovu hmyzu ve společnosti rorýsů obecných.

Linduška úhorní - *Anthus campestris* (L.)

Nepavidelně a nehojně protahuje. Nehnizdí ani v širším okolí. Zastižena byla v průběhu celého sledovaného období. Na jaře v intervalu od 19.4. do 5.5. (5 záznamů), z podzimního tahu je 6 dat od 16.8. do 7.9. Většinou byli pozorováni jednotliví ptaci, zřídka 2-3 (7.9.1981, Koza). Na přeletu se jich ozvalo "několik" 26.4.1981 (Koza).

Linduška lesní - *Anthus trivialis* (L.)

Běžně hnizdí a pravidelně v nevelkém počtu protahuje. Zpívající samci byli v hnizdní době zastiženi na okrajích lesních porostů (Rousín, Mnichovec), v lesku Chrest a na poloostrově u hlavní hráze (nyní areál Švezarmu).

Linduška luční - *Anthus pratensis* (L.)

Nehnizdí, pravidelně v hojném počtu protahuje a ojediněle zimuje. Na jaře pozorována první 4.3.1978, v plíži března protahují desítky a tak probíhá až do konce dubna. Na podzim se desítky ptáků objevují ve 2. polovině září a tak pokračuje v říjnu. U vodní hladiny se některé zdržují i v listopadu a prosinci. Zimující ptáci byli zastiženi 15.1.1972 (1 ex., ŽDÁREK 1972a), 13.1.1976 (5 ex.) a 9.2.1982 (1 ex., Koza).

Linduška rudokrká - *Anthus cervinus* (Pallas)

Nepravidelně v malém počtu protahuje (ŽDÁREK 1970c). Na jaře se vyskytli jednotliví ptáci nebo skupiny do 10 ex. od 22.4. do 22.5. s maximem v 1. květnové dekadě. Samec z páru u zátoky Rovenského ryb. posedával 8.5.1972 na suchém orobinci a zpíval (ŽDÁREK 1972a). Do období podzimního tahu spědá jen 6 záznamů o výskytu 1-8 ex. v rozmezí od 18.9. do 7.10.

Linduška horská - *Anthus spinoletta* (L.)

Nepravidelně a nehojně protahuje, na podzim čestěji. Nejčasnější jarní výskyt uvádí Hromádková-Lněničková ze 4.3.1984, další 3 údaje jsou z 14.4.1984 (2 ex.), 16.4.1970 (ŽDÁREK 1970a) a 25.4.1983 (1 ex., Vaněk). Na podzim byly 2 poprvé pozorovány na dělící hrázi mezi konipasy bílými 29.9.1984. Šest záznamů je z října, poslední výskyt zaznamenán 1.11.1986 (1 ex. P. Skřivan) a 2.11.1985 (2 chyceny). Nejvíce bylo pozorováno 15 jedinců 16.10.1971 na náplavu u jižního okraje zátoky.

Konipes luční - *Motacilla flava* L.

Pravidelně protahuje, hnizdění nebylo prokázáno. Na jaře byl nejdříve zastižen 2.4.1983, průtah středoevropské ssp. M. f. flava vrcholí v plíži dubna, později se začínají objevovat příslušníci severoevropské ssp. M. f. thunbergi (většina pozorování spědá do období 3.-22.5.), takže se výskyt konipasů lučních někdy protáhne až do konce května. Ptáci se za tahu zdržují i na polích v okolí. Největší hejno čítající asi 200 ex. zastihi 16.5.1980 Vaněk. Před napuštěním přehrady byli jednotliví ptáci zastiženi na břehu zátoky a Rovenského ryb. i v červnu (např. zpívající samec u Rovenského ryb. 9.6.1973), hnizdění však nebylo prokázáno. Podzimní průtah probíhá v září, později zaznamenán výskyt 16.10.1982 (1 ex. mezi konipasy bílými) a 17.10.1973 (M. Medek, J. Šifta in litt.). Zcela výjimečné je pozorování 1 ex. vzácné šedobílé variace na koruně dělící hráze 23.11.1986 (viz FITTER et al. 1972).

Konipes horský - *Motacilla cinerea* Tunstall

Zastižení pouze jednotliví ptáci na potulce v podzimních měsících. Nejbližše hnizdí u Úpy nad Č. Skalici, kde občas i přezimuje. Na Rozkoši byl pozorován 10.9.1983, 11.9.1982, 4. října 1980, 11.11.1967 a 18.12.1977.

Konipes bílý - *Motacilla alba* L.

Pravidelně hnizdí a hojně protahuje. Hnízda jsme nacházel na umělých stavbách (v r. 1969 na dřevěné boudě u stavební cesty, později v duté traverze stavědla dělící hráze a pod

přístřešky hygienických objektů v autokempu). Na jaře se první ptáci objevují začátkem března často ještě na ledu (výjimečně 1 ex. 16.2.1968). Tahová hejnka se na březích zdržuje do poloviny dubna. Koncem léta se k přehradě sletují mladí ptáci z okolí, neboť zde nacházejí dostatek potravy při rojení jepic. Ve 2. polovině srpna a v září se na dělící hrázi zdržují stovky jedinců, kteří na břehu Rovenského ryb. ve vrbičkách, orobincích nebo olšině nocují. Desítky se vyskytují ještě v říjnu a jen výjimečně se někteří zdrží až do zámrzu (2 ex. 23.12. 1979, Vaněk).

Brkoslav severní - *Bombycilla garrulus* (L.)

Nepravidelný zimní host, jehož výskyt míval u nás charakter invazí. Pozorován byl dosud vždy na začátku zimy od 9.11. do 23.12. v letech 1970, 1971, 1974 a 1975, což se vcelku shoduje s údaji pro celou ČSSR (HUDEC et al. 1983). Hejnka o počtu 8-32 ex. se většinou zdržovala v sadech na okraji obcí (Č. Skalice, Lhota, Doubravice), největší čítalo asi 100 ex. 25.11. 1975. Naposledy zastihi Diviš 3 ex. v SPR Dubno 26.12.1975 a od té doby nebyli brkoslavi v blízkém okolí pozorováni.

Skorec vodní - *Cinclus cinclus* (L.)

Jediné zastižení 1 ex. na úpském přivaděči pod mostem silnice E 67 dne 3.12.1977 má nahodilý charakter (Diviš). Pták se do této místa zatoulal zřejmě z Úpy, kde se přes značné znečištění vody dosud na území SPR Babiččino údolí vyskytuje. Dne 12.1.1985 viděl Diviš 1 ex. na Úpě přímo v Č. Skalici.

Střízlik obecný - *Troglodytes troglodytes* (L.)

Běžný stálý pták, s nímž se lze setkat prakticky po celém obvodu přehrady. Při mimohnízdí potulce byl 13.10.1984 pozorován i mezi lomovými kameny na dělící hrázi.

Pěvuška modrá - *Prunella modularis* (L.)

Běžně hnizdí nejen v okolních lesích (Rousín, Mnichovec a Dubno), ale podle zpěvu samců i přímo na břehu přehrady, zejména v oplocenkách pod Kleny, v Domkově, u Doubravice, hlavní hráze a j. Zimující pěvušku zastihi Diviš 4.1.1985 na západním břehu Rovenského ryb.

Červenka obecná - *Erythacus rubecula* (L.)

Hojně protahující druh, který v okolních lesích hnizdí. V blízkosti lidských obydlí ojediněle zimuje (22.1.1980, Koza). U bažantího zásypu v lese Chrast byla zastižena 13.12.1981 a na okraji Rousína 18.12.1977.

Slavík obecný - *Luscinia megarhynchos* Brehm

V blízkém okolí snad ojediněle hnizdí v jižní části SPR Babiččino údolí (9.5.1978 zpívající samec nedaleko Ratibořického zámku), nejbližší pravidelná hnizdiště se nachází v Polabí u Smiřic a také u Opočna pod Orl. h. Pozoruhodný je výskyt zpívajícího samce na tomtéž místě v Domkově 20.5. a 11.6.1984 (Koza). Hnízdění však nebylo prokázáno. Na tahu nebyl tento druh na lokalitě pozorován.

Slavík modráček - *Luscinia svecica* (L.)

Pravidelně protahuje. Častěji byl pozorován v příkopech, zárostlých strouhách, vrbinách i rákosinách na zátopovém území před napuštěním přehrady, později zejména u přítoku potoka Rozkoše pod Kleny a v zátoce u Domkova. Na jaře se vyskytl v rozmezí od 30.3. do 2.5., při návratu do zimoviště od 6.8. do 15.9. Mezi samci byli zastiženi pouze příslušníci středoevropské ssp. L. s. cyanecula s bílou skvrnou na prsou.

Rehek domácí - *Phoenicurus ochruros* (Gmelin)

Běžně hnizdí v okolních obcích a v hojném počtu protahuje. Tah je nápadný zejména proto, že se ptáci většinou zdržují v otevřeném terénu a s oblibou také na dělicí hrázi.

Rehek zahradní - *Phoenicurus phoenicurus* (L.)

V okolí přehrady nehojně hnizdí na okrajích obcí, zpívající samci byli zastiženi také v Bežantnici (SPR Babičino údolí). V r. 1973 se v hnizdní době zdržoval 1 pár u Domkova. Z období tahu je málo údajů, pozdní výskyt 1 ex. byl zjištěn v Domkově 16.10.1977.

Brambörníček hnědý - *Saxicola rubetra* (L.)

Pravidelně protahuje a hnizdí. Na zátopovém území běžně hnizdí v lukách u potoka Rozkoše a u Rovenského ryb. Po roce 1973 byl v hnizdní době pozorován u přivaděče a na severním břehu Rovenského ryb. v areálu autokempu, kde např. 16.5.1976 současně zpívalo 5 samců. Rodinu s vyvedenými mláďaty jsme tu pozorovali ještě 10.8.1974. Hnizdění na vých. břehu zátopy uvádějí HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983). První přilet byl zaznamenán 14.4.1968, jarní tah vrcholí v 1. dekadě května. Na podzim pozorování nejčastěji v září, 1 ex. u Šerče 4.10.1980 a mimořádně byl 1 ex. pozorován u hlavní hráze 14.11.1981.

Brambörníček černohlavý - *Saxicola torquata* (L.)

Nehojně protahuje a jednotlivé páry občas zahnízdí. Z období před napuštěním nádrže údaje o výskytu chybí. Poprvé byl 1 pár pozorován u úpského přivaděče na západ. okraji autokempu v r. 1974. Zdržoval se zde až do 28.7. Podle výskytu páru na tomtéž místě v době od 27.5. do 5.7. lze usuzovat na možné hnizdění i v následujícím roce. Později zde byli jednotliví zpívající samci pozorováni v květnu také v letech 1981, 1982 (B. Kloubec in litt.), 1983, 1984 a 1985. Dne 29.6.1985 chytily Vaněk jedno krátce vyvedené mládě. Pozorování 1 páru u Domkova 24.3. a 7.4.1980 (Vaněk) spadá nejspíše ještě do období jarního tahu, který probíhá časně (u Zlíčského ryb. zastižen již 13.3.1982). Údaje o podzimním tahu chybí.

Bělořit šedý - *Oenanthe oenanthe* (L.)

Pravidelně v nevelkém počtu protahuje. Výskyt jednotlivých ptáků nebo páru na kamenech dělicí hráze před napuštěním přehrady (17.5.1969, 15.5.1971), později u ryb. Řemíku (18.5.1974) a u Šerče (21.5.1977) nevylučuje možnost ojedinělého zahnizdění, spolehlivě však prokázáno nebylo. V poslední době byl pozorován pouze na tahu, který jsme na jaře zjistili v ob-

době od 31.3. do 8.5. Nejvíce 15-20 ex. zastihi v areálu autokempu Vaněk 9.4.1982. Na podzim se objevují ve 2. polovině srpna a v září, poslední pozorování je z 12.10.1980.

Kos horský - *Turdus torquatus* L.

Jedinou zprávu o výskytu 1 samce na jarním tahu podává Diviš. Ptáka pozoroval 11.4.1977 u hlavní silnice nedaleko od obce Kleny.

Kos černý - *Turdus merula* L.

Hojný stálý pták vyskytující se na celém sledovaném území, v zimním období ve větší míře poblíž lidských obydli.

Drozd kvíčala - *Turdus pilaris* L.

Nepravidelně hnizdí, protahuje a zimuje. K nápadnému šíření došlo na Náchodsku začátkem 70. let, kdy postupně vznikaly nové kolonie u Náchoda a Červeného Kostelce (DIVIŠ 1975, 1982). V r. 1971 zahnízdil 1 pár na olši pod hrází ryb. Řemíku, v r. 1972 vznikla kolonie v lese Chrašt u hlavní hráze, v níž se až do r. 1977 počet hnizdících párů stále zvyšoval. V r. 1974 vyvedlo mladé několik párů v zátoce u Domkova. Později došlo ke stagnaci a zániku některých kolonií. V r. 1982 byl pokácen les Chrašt. V Domkově v letech 1978-1980 kvíčaly nehnizdily (HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ 1983), vrátily se sem až v r. 1984. V r. 1974 jsme zaznamenali případ dvojitého hnizdění v tomtéž hnizdě, umístěném jen 2,7 m vysoko na mladé olši v Domkově. Dne 1.6. bylo v hnizdě 5 plně operených pull., 16.6. dopoledne patrně samice snášela vejce, hnizdo opustila až po opakováném doteku proutkem o ocas. V kotlince ležela 2 vejce.

Koncem října a v listopadu se v okolí přehrady objevují početná hejna, z nich na lokalitě setrvávají menší skupiny po celou zimu. Ptáci se zdržují většinou na zahradách, u zemědělských objektů a zaletují i k bažantům zásypům.

Drozd zpěvný - *Turdus philomelos* Brehm

Hojně hnizdí nejen v okolních lesích, ale i na vhodných místech na břehu přehrady (Chrašt, poloostrov u hlavní hráze, oplocenka u Klen a pod.). Na jaře se objevují od 1. poloviny března, táhnou jednotlivě bez vytváření soudržných hejn. Podzimní tah není tak výrazný, jednotlivé ptáky lze zastihnout ještě v listopadu (13.11.1977) nebo prosinci (14.12.1985).

Drozd cvrčala - *Turdus iliacus* L.

Nepravidelně protahuje a ojediněle zimuje. Na zátopovém území bývala na jaře často pozorována na vlhkých loukách spolu s ostatními drozdy. Později byl zaznamenán silný tah zač. dubna 1977, kdy se na lokalitě zdržovala hejna až 80 ex. Z podzimu je dat méně, spadají do období od 4.10. a menší skupinky byly pozorovány až do prosince (desítky mezi kvíčalem 1.12.1985, Koza). Dne 13.12.1981 jedna v Domkově a 15.1.1983 1 ex. mezi kosy na zahradě v Doubravici.

Podezření na zahnizdění v oblasti Broumovských stěn a okolí Hronova v letech 1973 a 1974 a výskyt 1 ex. 9.8.1981 v SPR Babičino údolí a několik případů zimování popisuje FLOUSEK (1985).

Drozd brávník - *Turdus viscivorus* L.

V okolních lesích (Dubno, Rousín) nehojně hnizdí, ojediněle zimuje. Přítomnost na lokalitě většinou prozradí zpívající samci a to někdy již od poloviny února. Dne 15.3.1975 zastihl Diviš zpívajícího samec ve vrcholu vysoké hrušně na okraji obce Spyta. Zimující ptáky pozoroval Diviš v SPR Dubno v zimě 1974/75, 1975/76, 1976/77 a 1982/83.

Cvrčilka zelená - *Locustella naevia* (Boddaert)

Na zátopovém území dříve běžně hnizdila v lukách s roztroušenými vrbovými keři od hráze Rovenského ryb. až po hlavní hráz. V letech 1969-1971 hnizdilo několik párů v pruhu křovin na místě vykáceného lesa u sev. okraje zátoky. Po napuštění přehrady hnizdila v r. 1974 v porostech kopřiv na jižním břehu zátoky u Domkova (2 ad. ex. chycení 16.6.1974). V témež roce zpíval 10.5. samec na smetisti u přivaděče a žel. trati, zřejmě ještě na tahu. V letech 1975-1977 nebyl výskyt zjištěn, znova v Domkově zpívající samec až 21.5.1978. Dne 2.7.1983 zpíval 1 samec u Zlíčského ryb. Z podzimu je jediný záznam M. Medka (in litt.), který zastihl 1 ex. 15.9.1973.

Cvrčilka říční - *Locustella fluviatilis* (Wolf)

Ojediněle hnizdí. Poprvé byla zjištěna až v r. 1974 v zátoce u Domkova, kde v mladé olšině s bohatým podrostem kopřiv zpívali v době od 18.5. do 16.6. 1-2 samci. Dne 17.5.1977 zpíval 1 samec v olšině u vých. okraje dělící hráze. HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) nepovažují tento druh v letech 1978-1980 na vých. břehu zátoky za hnizdící, ačkoliv zde 1 samec 9.5.1978 zpíval (táhnoucí?). Možnému hnizdění nasvědčuje zpěv 1-2 semic 27.6.1981 na východním poloostrově a v zátoce u Domkova a rovněž výskyt zpívajících jedinců 4.6.1983 v lesíku u cesty z Provodova do Domkova a 26.6.1983 přímo v zátoce v Domkově.

Cvrčilka slavíková - *Locustella lusciniooides* (Savi)

Mezi cvrčilkami byla pozorována nejméně často. Možnému hnizdění v rozsáhlých rákosinách býv. Rovenského ryb. nasvědčuje výskyt zpívajícího samec 31.5.1963 (B. Beneš in litt.) a 14.7.1968. Po r. 1973 nebyl na lokalitě výskyt v hnizdní době zjištěn. Z jarního tahu jsou 2 nálezy: 10.4.1971 slyšel zpívajícího samec v porostu rákosu pod dělící hrází Z. Tecl (in verb.) a 16.4.1983 byli zpívající samci zastiženi v porostech rákosu nebo orobince na 3 místech (sev. břehu Rovenského ryb., v zátoce pod Kleny a u Domkova). Na podzim pozoroval 1 ex. pod Kleny 18.10.1980 Koza.

Rákosník ostřicový - *Acrocephalus paludicola* (Vieillot)

O výskytu existuje jen několik dat z období před napuštěním nádrže. Pozorován byl na zaplavěných lukách, v rákosových a ostřicových porostech kolem strouh. Na jaře byl zastižen od 1. do 17.5., podzimní záznam je jediný z 31.8.1968.

Rákosník proužkový - *Acrocephalus schoenobaenus* (L.)

Pravidelně hnizdí. Na zátopovém území obýval okraje rákosových porostů na všech rybníčích, rákosem zarostlé strouhy a

břehy potoka Rozkoše. V současné době hnizdí na ryb. Řemíku, na rákosině pod Kleny a na sev. břehu Rovenského ryb. (17.6. a 7.7.1984 zpívalo několik samců také v areálu autokempu). HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) uvádějí z let 1978-1980 hnizdění 1-3 párů na části vých. břehu zátopy. První zpívající pták byl zastižen u Klen 16.4.1983, na podzim byl pozorován do konce září.

Rákosník zpěvný - *Acrocephalus palustris* (Bechstein)

Pravidelně hnizdí, ale počet párů v jednotlivých letech značně kolísá. Na zátopovém území byl na mnoha místech nejhojnějším pěvcem (v keřích na sev. okraji zátopy, v porostech kopřiv u Domkova, na sev. břehu Rovenského ryb. a j.). V letech 1978-1980 stanovili HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) početnost na části vých. břehu zátopy od Domkova po Lhotu na 8-14 párů. Na jaře přilétá mezi posledními zpravidla v 1. polovině května a místní populace se vytratí již v průběhu srpna.

Rákosník obecný - *Acrocephalus scirpaceus* (Hermann)

Pravidelně hnizdí. Původně běžně hnizdil ve všech zatopených rákosových porostech na březích rybníků, po roce 1973 osídlil rozrůstající se rákosinu u ústí potoka Rozkoše pod Kleny (3-4 páry), nadále hnizdí alespoň 1 pár na ryb. Řemíku a zpívající samec byl 4.6.1983 zastižen také v porostu orobince na sev. břehu Rovenského ryb.

Rákosník velký - *Acrocephalus arundinaceus* (L.)

Pravidelně nehojně hnizdí. Běžně hnizdil na býv. Rovenském ryb. Po r. 1974 hnizdí ojedinělé páry na ryb. Řemíku (v letech 1978-1980 1-2 páry) a také ve vých. části Rovenského ryb. pod Kleny (1 pár), odkud ptáci zaletovali za potravou i do blízkých křovin v oplocenkách. První zpívající samec pozorován 1.5. Na předodletové potulce byl chycen v keřích u Domkova mladý pták 2.8.1986.

Sedmihlásek hajní - *Hippolais icterina* (Vieillot)

Nehojně, ale pravidelně hnizdí v zahradách v okolí přehrady (Č. Skalice, Spyta, Lhota aj.). Zpívající samec byl zastižen 16.6.1974 u Domkova a v letech 1978-1980 ho řadí mezi hnizdící druhy v této části přehrady také HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983).

Pěnice vlašská - *Sylvia nisoria* (Bechstein)

Vzácně hnizdí. Dne 10.5.1964 pozoroval B. Beneš (in litt.) zpívajícího samce vedle přejezdu žel. trati u SPR Dubno. Na tomtéž místě zehnizdil 1 pár v r. 1975. Dne 28.5.1975 zde zpíval 1 samec a 14.6. varovali 2 ad. ex., které později téhož dne zastihi Diviš přinášet potravu v zobáku; hnizdo ani vyvedená mláděta však nenašel. Dne 20.5.1978 zjistil Koza zpívajícího samec v Šerči. Na stejném místě se následujícího dne dva ptáci vzájemně pronásledovali. Při následných kontrolách zde již nebyli pozorováni.

Pěnice pokrovni - *Sylvia curruca* (L.)

Pravidelné hnizdí místy na březích nádrže v zastíněných krovinkách (v oplocenkách) a na okrajích obcí. HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) uvádějí z let 1978-1980 v okolí Domkova hnizdění jen ojedinělých páru. Nápadný jarní tah lze pozorovat v polovině dubna. Krovinkami na březích přehrady hojně protahuje také koncem léta.

Pěnice hnědokřídlá - *Sylvia communis* Latham

Pravidelně a dosti hojně hnizdí. Na zátopovém území byla nejhojnější z pěnic a rovněž po napuštění nádrže se s ní lze setkat po celém obvodu. Na části vých. břehu zátoky byla v letech 1978-1980 nejhojnější pěnice; HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) zde zjistili hnizdění 6-10 páru.

Pěnice slavíková - *Sylvia borin* (Boddaert)

Běžně hnizdí ve vhodném biotopu na celém sledovaném území. Na části vých. břehu zátoky (zejména u Domkova) zjistili HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) v letech 1978-1980 hnizdění 4-6 páru.

Pěnice černohlavá - *Sylvia atricapilla* (L.)

Běžně hnizdí v okolních lesích. Na břehu přehrady je méně početná než pěnice pokrovni, hnědokřídla a slavíková. Z let 1978-1980 uvádějí HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) pro okolí zátoky u Domkova hnizdění 1-3 páru.

Buňňáček lesní - *Phylloscopus sibilatrix* (Bechstein)

V okolních lesích nehojně hnizdí. Téměř pravidelně bývá koncem dubna zastižen na břehu přehrady na tahu. Samci za jarního tahu většinou zpívají.

Buňňáček menší - *Phylloscopus collybita* (Vieillot)

Pravidelně hnizdí v okolních lesích a hojně na březích přehrady protahuje. Na jaře se objevuje mezi prvními pěvci. Nejčasněji byl zastižen 5.3.1978 (Koza) a 12.3.1977. Podzimní tah se predlužuje až do října, kdy samci za příznivého počasí ještě zpívají. Dva byli pozorováni 15.11.1986 a 1 ve společnosti sýkor dokonce 3.12.1978 (Koza).

Buňňáček větší - *Phylloscopus trochilus* (L.)

V minulosti byl v krovinkatých partiích zátopového území velmi hojný. Na břehu přehrady běžně hnizdí i v současné době (zejména v oplocenkách). Z let 1978-1980 uvádějí HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) pro okolí zátoky u Domkova hnizdění 2-3 páru.

Králíček obecný - *Regulus regulus* (L.)

Běžný stálý a potulný druh, který nehojně hnizdí v jehličnatých částech okolních lesů. Na mimohnizdních potulkách byl častokrát zastižen ve společnosti se sýkorami na různých místech pobřeží, zejména v oplocenkách, většinou v měsících říjnu až prosinci.

Králíček ohnivý - *Regulus ignicapillus* (Temminck)

Dosud byl u přehrady zastižen pouze jednou a to ještě v neobvyklou dobu. Za vánocní oblevy se 1 ex. zdržoval 24.12. 1980 spolu se 2 králičky obecnými a 2 sýkorami lužními na okraji oplocenky pod Kleny (Koza).

Lejsek šedý - *Muscicapa striata* (Pallas)

Ojediněle pozorován v období jarního tahu. V hnězdí době se vyskytuje v intravilánu okolních obcí. HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) zařazují tento druh na základě pozorování ad. ex. v hnězdí době (17.6.1979) u Domkova mezi hnězdící v této části lokality.

Lejsek malý - *Ficedula parva* (Bechstein)

Jediný záznam o pozorování samice nebo mladého ptáka v keřích na východním poloostrově je z 31.8.1979 (Koza). Nejblíží pravidelné hnězdíště se nachází v současné době v údolí Olešenky a Metuje u Pekla nad N. Městem n. M. (Diviš, Hromádko).

Lejsek bělokrký - *Ficedula albicollis* (Temminck)

V okolí přehrady byl zpívající samec pozorován 15.5.1977 v lese Halín u Vršovky (vzdál. asi 6 km od přehrady). Pravidelná hnězdíště tohoto druhu se nejbližše nachází v Týništi n. Orlicí a Hradce Králové. Na podzim protahuje většinou většinou zpornosti pro nesnadnou identifikaci, kterou lze potvrdit pouze při odchytu.

Lejsek černohlavý - *Ficedula hypoleuca* (Pallas)

Jednotlivé páry hnizdí nejbližše v SPR Dubno a SPR Bebičino údolí (Bežantnice) a dále v lese Luštinci u Krčina (Hromádko). U Rozkoše byl více méně pravidelně pozorován na tahu, který bývá obzvláště na jaře v některých letech velice nápadný (např. 2.5.1985). Na podzim protahuje v srpnu a září.

Sýkořice vousatá - *Panurus biarmicus* (L.)

Tento potulný pták byl na Rozkoše dosud zastižen jen jednou. Dne 5.10.1974 pozoroval 1 pár na severním břehu Rovenského rybníku (Diviš).

Mlynářík dlouhoocasý - *Aegithalos caudatus* (L.)

Hnízdo s opeřenými mláďaty nalezl na vých. poloostrově zátopy 26.5.1985 Vaněk. Bylo umístěno na douglasce tisolisté ve výšce asi 3 m. Pravidelně se vyskytuje zejména v podzimních a zimních měsících ve společnosti s jinými druhy sýkor v počtu kolem 10 ex., pouze ojediněle byla pozorována větší hejinka (14.12.1980 na poloostrově u hlevní hráze 23 ex. s čistě bílými hlavami).

Sýkora bobka - *Parus palustris* L.

Běžně hnizdí v okolních lesích (Dubno, Bežantnice) a u přehrady se objevuje ponejvíce v podzimních a zimních měsících na potulce s ostatními druhy sýkor.

Sýkora lužní - *Parus montanus* Baldenstein

Hnízdění v blízkém okolí nebylo spolehlivě prokázáno. Podle výskytu v hnízdní době ji v letech 1978-1980 považují HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) za hnízdící u vých. břehu zátoky. Jednotliví ptáci nebo skupinky 3-4 ex. bývají na břehu přehrady pravidelně pozorováni často ve společnosti s jinými sýkorami. Většina záznamů je z podzimních a zimních měsíců.

Sýkora parukářka - *Parus cristatus* L.

Nehojně hnízdí v jehličnatých částech okolních lesů (SPR Babičino údolí, Rousín). Ojediněle byla pozorována na potulce na břehu přehrady (např. 8.11.1986 slétl 1 ex. ve smíšeném hejnku z okraje Rousína do zátoky pod Sptyou, Koza).

Sýkora uhlňáček - *Parus ater* L.

V okolních lesích běžně hnízdí. Na zátopovém území v mírnosti jakož i na břehu přehrady v poslední době byly zpravidla v září pozorovány skupiny ptáků, jejichž chování mělo charakter tahu (např. 9.9.1972 se během krátké doby chytilo v kopečcích u Černého ryb. 5 ex., 25.9.1983 na vých. poloostrově 2 ex.). Výskyt byl zaznamenán i v jiných podzimních a zimních měsících.

Sýkora modřinka - *Parus caeruleus* L.

Hojně hnízdí v okolních lesích a v sadech u obcí. Pravidelně je zastoupena v tzv. zimních hejnách sýkor a při mimo-hnízdních potulkách byla často pozorována i v porostech rákosu a orobince.

Sýkora koňadra - *Parus major* L.

Velmi hojně hnízdí v okolních lesích (zejména v Dubně a Bažantnici) a v zahradách kolem přehrady. HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) zjistili v letech 1978-1980 na části vých. břehu zátopy hnízdění 1-4 páry. Hojně se vyskytuje také v zimních měsících ve společnosti s jinými druhy sýkor.

Brhlík lesní - *Sitta europaea* L.

Hojný stálý obyvatel okolních starých listnatých lesů, zejména Dubna a Bažantnice, který byl v mimohnízdní době několikrát pozorován na břehu přehrady v Domkově, Chrasti a poloostrově u hlavní hráze.

Soupálek dlonohoprstý - *Certhia familiaris* L.

V okolí Rozkoše běžně hnízdí i v převážně listnatých porostech SPR Dubno a SPR Babičino údolí, dále v Mnichovci a Rousíně. V mimohnízdní době byl pozorován v Chrasti, na poloostrově u hlavní hráze a v Domkově.

Soupálek krátkoprstý - *Certhia brachydactyla* Brehm

V okolních lesích je méně hojný než předešlý druh. Výskyt v hnízdní době byl zjištěn v jižní části SPR Babičino údolí (Bažantnici), v aleji u jezu na Úpě pod Zlíčí, v SPR Dubno (Diviš) a v lese u ryb. Tuří. Je pravděpodobné, že se i on objevuje v zimních společnostech na břehu přehrady.

Moudivláček lužní - *Ramiz pendulinus* (L.)

Jednotlivé páry nepřavidelně hnízdí. Před napuštěním přehrady byl často pozorován na ostrovech Rovenského ryb. a u potoka Rozkoše, zejména za tahu. V r. 1971 byla nalezena 2 nedostavěná hnízda ("houpačky") u potoka pod hrází Rovenského ryb. Po r. 1974 byl v hnízdní době pozorován v zátoce u Domkova, kde byla v r. 1978 nalezena 2 hnízda. V téme roce zaznamenal pokus o zahnízdění u ryb. Řeříčku Hromádko. V roce 1979 bylo nalezeno hnízdo na vrbě pod Kleny, kde 1 pár hnízdil s přestávkami až do r. 1986. V r. 1981 vyhnízdil 1 pár na vrbě u ryb. Řeříčku (P. Vanya in litt.) a v r. 1986 bylo postaveno nové hnízdo 6-7 m vysoko v Domkově. Za podzimního tahu byl pozorován od konce září do poloviny října.

Žluva hejní - *Oriolus oriolus* (L.)

Pravidelně, ale nehojně hnízdí. Vyskytuje se také na mnoha místech v okolí (Bažantnice, Dubno, les u ryb. Tuří a pod.). HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) uvádějí z let 1978-1980 na části vých. břehu zátopy hnízdění 2-3 páry. Obsazené hnízdo zde našli v r. 1978 u Domkova. V hnízdní době se hlas žluvy ozýval také z Chrasti a vých. okraje Rousína. Dne 23.6.1979 jsme u Domkova sledovali samici, která se koupala tím způsobem, že sebou za letu několikrát plácla na hladinu.

Tuhyk obecný - *Lanius collurio* L.

Pravidelně v malém počtu dosud hnízdí. Na zátopovém území se v minulosti vyskytoval na více místech. Po r. 1973 byl v hnízdní době pozorován u oplocenky pod Kleny, v Domkově, na poloostrově u hlavní hráze a na vých. okraji Rousína. Přiletá většinou až začátkem května, do zimoviště se vrací již v srpnu a tak vrcholí v l. polovině září. Poslední mladý pták byl pozorován 7.10.1973.

Tuhyk menší - *Lanius minor* Gmelin

V letech 1943-1950 hnízdilo 4-5 páru u Jaroměře (Veselovský in HUDEC et al. 1983) a v r. 1948 jeden pár v dubové aleji na hrázi býv. Rovenského ryb. (ČEJCHAN 1947-48). Od té doby neexistuje ze sledované lokality ani jejího okolí žádný záznam o výskytu.

Tuhyk rudohlavý - *Lanius senator* L.

Na lokalitě byl zastižen pouze 2x za jarního tahu. Dne 15.5.1977 posedával 1 ex. na drátech telefonního vedení u cesty mezi Kleny a Šerčí a 17.5.1978 pozoroval 1 ex. v Domkově V. Rydlo (in verb.).

Tuhyk šedý - *Lanius excubitor* L.

V okolí Rozkoše ojediněle hnízdí a pravidelně v malém počtu zimuje. V hnízdní době byl pozorován na okraji Rousína a Dubna, v r. 1976 také u Chrasti a vícekrát u řek. tratí poblíž V. Jesenice. Dne 2.5.1985 viděl 1 ex. u Sestajovic Diviš. V letních měsících pozoroval Diviš jednotlivé ptáky 17.8.1985 v polích u Bohenic (o. Rychnov n. Kn.) a 21.8.1976 u Klen. Zimující ptáci se objevují většinou v říjnu a zdržují se až do října.

do března. Nejvíce 6 ex. bylo v průběhu exkurze zastiženo na zátopovém dízemí 22.1.1972. V podzimních měsících byl pozorován při úspěšném lovu drobných hledavců, jednou při ulovení vlaštovky obecné a vícekrát napadal ptáky chycené do sítí. Dokáže imitovat hlysy jiných ptáků (zpív drozda zpěvného, volání kolibí velké a pod.).

Sojka obecná - *Garrulus glandarius* (L.)

V okolních lesích Rousín, Dubno a Michovce hnízdí. Dne 14.5.1978 jsme našli hnízdo se zničenou snůškou asi 4 m vysoko na olši přímo v zátoce u Domkova. Na podzim a v zimě lze jednotlivé ptáky pozorovat v sadech na okrajích obcí. Nápadný tah jsme zaznamenali 25.9.1983.

Straka obecná - *Pica pica* (L.)

Dosud hojně hnízdí po celém obvodu přehrady. Hnízda stávají i na ovocných stromech na zahradách (Lhota, Spyta, Č. Skalice aj.) a v alejích u cest (Doubravice - Lhota). V Domkově a na vých. poloostrově hnízdí každoročně 1-3 páry. U cesty na západním břehu zátopy byla 2 hnízda umístěna v keřích sotva 2 m nad zemí. V zimě se občas shlukuje do menších skupin.

Očeňák kropenatý - *Nucifraga caryocatactes* (L.)

Dospělý pták ulovený u Rovenského ryb. se nachází ve sbírce L. Šimka (tab. 1). Většinou jednotliví ptáci byli pozorováni na potulkách v okolí přehrady v měsících září a říjnu.

Kavka obecná - *Corvus monedula* L.

Pravidelně hnízdí na budovách v Č. Skalici. Zdá se, že dříve hojněji hnízdila i ve stromových dutinách. Z přelomu 60. a 70. let uvádí takové hnízdění z lesa Klenovník u Starého Diviše. Dne 19.4.1975 posedávali 3 ex. na dubech na západním okraji Dubna a 7.4.1977 nosili hnízdní výstelku do dutiny v suché větví jasanu v Bežantnici (Diviš).

V hojném počtu přetahuje ve společnosti s havranými polními. Svědky neobvyklého jevu jsme byli 23.10.1969, kdy navečer přilétlo od severovýchodu několik zřejmě tahových hejn čítajících dohromady stovky jedinců, kteří usedli k přenocovali na stromy a keře u potoka Rozkoše pod hrází Rovenského ryb. V květnu 1969 nocovaly desítky kavek v částečně zatopených keřích na ostrovech Rovenského ryb. Spolu s havranými polními také nehojně zimuje.

Havran polní - *Corvus frugilegus* L.

Na Náchodsku nehnízdí. Nejbližší hnízdiště se v současné době nachází v Polabí v okrese Pardubice. Pravidelné zimní nocoviště leží u Metuje v blízkosti obce Starý Ples a nepravidelně bylo obsazována nocoviště u Vysokova jihozápadně od Náchoda (Vávra a Zdárek in HUBÁLEK 1983). Desítky ptáků hledají v zimě potravu většinou u severozápadního okraje lokality v blízkosti Č. Skalice a v okolí obilního sála. V menším počtu se zdržují na zahradách u lidských obydlí i jinde v okolí přehrady. Přestože se zde havrani vyskytují každou zimu, jejich početní stav kolísá v závislosti na povětrnostních podmírkách v jednotlivých letech.

Vrána obecná - *Corvus corone* L.

Nepříliš hojný stálý pták. Vyskytuje se zde výlučně vrána ob. šedá (*C. c. cornix*). Vránu ob. černou (*C. c. corone*) pozoroval 2x v mimohnízdní době Hromádko: 24.2.1977 1 ex. se 3 šedivkami na poli u severovýchodního břehu Rovenského ryb. a 3.12.1978 1 ex. na přeletu u M. Města n. Met. Diviš zastihl 1 ex. 8.10.1977 u ryb. Špinka. V mimlosti hnízdila v lese na ostrovech býv. Rovenského ryb., později se 2 páry neúspěšně pokusily zahnít v solitérním dubu a vrbě u sever. břehu Rovenského ryb. Po napuštění přehrady nalezl Diviš 8.5.1976 obsazené hnízdo v Chrasti u hlavní hráze. Hnízdění v lese Luštinec u Krčina zaznamenal v r. 1978 Hromádko. Jednotlivé ptáky nebo malé skupiny lze pozorovat na břehu přehrady prakticky po celý rok.

Krkavec velký - *Corvus corax* L.

Rozšířování hnízdního areálu druhu západním směrem se v posledních letech projevilo také ve vých. Čechách. V okrese Náchod prokázal poprvé hnízdění 1 páru v oblasti Adršpašsko-teplických skal v r. 1983 J. Vrána (in litt.). Ptáci na této lokalitě hnízdili i v následujících letech. V r. 1985 zahnízdil 1 pár u Týniště n. O. v okrese Rychnov n. Kn. (Rybka in ZAJÍC 1986) a v letech 1985 a 1986 sledoval úspěšné hnízdění 1 páru u Blešna v okrese Hradec Králové ZAJÍC (l.c.).

U přehrady Rozkoš byl první krkavec pozorován 8.11.1981 (Z. Veselovský in verb.). Dne 4.5.1982 zastihl 1 ex. u Semonic na Jaroměřsku J. KOZA (1983) a 10.4.1983 pozoroval Diviš páru na přeletu u Zábrodských Končin (asi 8 km severových.). Více záznamů je z okolí přehrady z r. 1985. Dne 13.1. pozoroval 1 ex. u Veselice Diviš, 14. a 27.4. spolu 2 ex. na vých. břehu zátopy Hromádková-Lněnicková a H. Krausová, 8.5. rovněž 2 ex. u Slavětína n. Met. Diviš a 11.10. 1 ex. u obce Mezileší (asi 8 km východně, Diviš). V r. 1986 byl 11.3. pozorován páru v lese Ždár u Slavětína n. Met. (Diviš), 6.4. se zdržoval 1 ex. poblíž hromady kejdy na vých. břehu zátopy (Koza) a 17. května sledoval páru na přeletu u Nového Hrádku (asi 10 km východně od přehrady) Diviš.

Spaček obecný - *Sturnus vulgaris* L.

Hojně hnízdí všude v okolí přehrady, obsahuje kdejakou vhodnou dutinu v okolních listnatých lesích. Hnízdění u Domkova uvádějí HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983). V 60. letech se nacházelo velké nocoviště v rákosí Zlíčského ryb. (více než 20.000 ex.), v r. 1969 nocovaly stovky spaček v keřích na ostrovech Rovenského ryb. Po odletu hlavních hejn jsme pozorovali menší skupiny, zdržující se často v hejnech kvíčal nebo havraní, až do prosince.

Vrabec domácí - *Passer domesticus* (L.)

Hojný druh, který je výskytem úzce vázán na lidská obydliště. V zimě zaletuje k bažantím zásypům v menší míře.

Vrabec polní - *Passer montanus* (L.)

Po celý rok hojný druh hnízdící ve stromových dutinách např. v Domkově. Od podzimu do jara tvoří většinu sexu ptáků

pozorovanými u bažantích zásypů a často se shlukuje do hejn o více než 100 ex.

Pěnkava obecná - *Fringilla coelebs* L.

Hojně hnizdí a protahuje, v malém počtu pravidelně zimuje. HROMÁDKO a LNĚNICKOVÁ (1983) zjistili v letech 1978-1980 na části vých. břehu zátopy hnizdění 4-6 páru. Nápadný je jarní podzimní tah velkých hejn v polích. Zjara vrcholí v první polovině dubna, na podzim v říjnu. Zimující ptáky (ve velké převaze samce) jsme pozorovali v blízkosti lidských obydlí, silážních jam a zásypů. Největší hejno 23 samic se zdržovalo 7.2. 1970 u krevína ve V. Jesenici.

Pěnkava jikavec - *Fringilla montifringilla* L.

Nepravidelný zimní host. Na podzim se v některých letech objevila větší tahová hejna již koncem září (27.9.1981), zjara se vrací na hnizdiště často spolu s pěnkavami ob. začátkem dubna. Zimující ptáci byli většinou pozorováni u zásypů ve společnosti s ostatními zrnojedy v počtu do 20 ex.

Zvonohlík zahradní - *Serinus serinus* (L.)

V okolí přehrady běžně hnizdí. Nápadný bývá jarní tah, za něhož samci často hromadně zpívají. První byli zastiženi 21.3. 1981, tah vrcholí v 1. polovině dubna (např. 17.4.1971 bylo u hlavní hráze hejno asi 200 ex.). Podzimní tah vrcholí v říjnu.

Zvonek zelený - *Carduelis chloris* (L.)

Velmi hojný stálý pták, který dominuje mezi zimujícími druhy. V zimě se sdružuje do hejn čítajících až 250 ex. (15. ledna 1983 na záp. břehu zátopy pod Rousínem).

Stehlík obecný - *Carduelis carduelis* (L.)

Pravidelně hnizdí. Koncem léta se v minulosti vyskytovala na zátopovém území na místech s dostatkem potravy hejna 100 až 200 ex. V pozdější době se počet zimujících ptáků zmenšil, v jednotlivých letech kolísá na lokalitě od 10 do 50 ex.

Čížek lesní - *Carduelis spinus* (L.)

V blízkém okolí zřejmě nehnizdí, pravidelně zimuje. Potravní nabídka se po dokončení nádrže rozšířila výsadbou olší na mnoha místech po obvodu přehrady, zejména u vých. břehu Rovenského ryb. a v zátoce u Domkova. V těchto místech se začátkem zimy zdržují početná hejna. Na vyšším počtu pozorovaných jedinců v březnu se patrně podílí protahující ptáci severnějších populací.

Konopka obecná - *Carduelis cannabina* (L.)

V okolí přehrady běžně hnizdí a ojediněle zimuje. Zcela mimořádný byl rok 1973, kdy na neobdělaných polích vyrostlo velké množství plevevných rostlin a konopky se zde zdržely ve vysokém počtu dlouho do zimy. Ještě 14.1.1974 se na ostrově Rovenského ryb. a poloostrově u vých. břehu zátopy vyskytovalo asi 600 ex. V ostatních letech jsme zjistili zimování malých skupin čítajících zřídka více než 10 ex.

Konopka žlutozobá - *Carduelis flavirostris* (L.)

Nepravidelný zimní host. Hejnska o počtu do 20 jedinců byla pozorována v intervalu od 23.10. do 27.3., na podzim často ve společnosti s konopkami ob. Největší hejno asi 120 ex. bylo na ostrově Rovenského ryb. 17.1.1976. Mimořádný byl také rok 1984, kdy se pod hrází Rovenského ryb. zdržovalo na obnoveném dne zátopy hejno asi 80 ex. ve druhé polovině března.

Čečetka zimní - *Carduelis flammea* (L.)

V blízkém okolí přehrady dosud nehnizdí. Pozorována byla za velkých invazí v zimě 1972/73 a 1986/87 v počtu do 100 ex. Mimo tato období pozorovala Hromádková-Lněnicková 2 ex. 22.1. a 4 ex. 19.2.1978 a Koza několik ptáků 1.12.1985.

Křivka obecná - *Loxia curvirostra* L.

Na území Rozkoše se vyskytla nesnadno. Jednotliví ptáci nebo skup. do 20 ex. byli pozorováni na přeletu v období od konce října do poloviny března. Dne 30.10.1982 samec ve skupině 4 ex. v letu pilně prozpěvoval.

Hýl rudý - *Carpodacus erythrinus* (Pallas)

V blízkém okolí přehrady nehnizdí. Existují 2 záznamy o výskytu v období pozdního jarního tahu. Dne 12.6.1971 zpíval nevybarvený samec ve vrbových keřích na severním břehu zátopy a 28.5.1975 byl zastižen pár u jihových. okraje vypuštěného Zličského ryb. Údaj o pozorování hýla rudého v hnizdní době u Č. Skalice v r. 1973 Divišem (HUDEC a spol. 1983, p. 1074) je třeba poopratit. Jedná se zřejmě o zmíněný výskyt páru v r. 1975, který zaznamenal Diviš do výsledků mapování hnizdního rozšíření ptáků za tento rok do svého kvadrátu symbolem "C-3" na základě sdělení Ždárka.

Hýl obecný - *Pyrrhula pyrrhula* (L.)

Na lokalitě zastižen pouze v zimních měsících, kdy se nepočetné skupiny toulaly na břehu přehrady a po zahradách okolních obcí.

Dlask tlustozobý - *Coccothraustes coccothraustes* (L.)

Podle celoročního výskytu lze předpokládat, že v okolí nádrže hnizdí. V podzimních měsících se objevují v blízkých lesoch (Mnichovec, Dubno, Bažantnice, Rousín) malá hejnska při konzumaci semen listnatých dřevin (habr, buk, jasan aj.).

Sněhule severní - *Plectrophenax nivalis* (L.)

Vice méně pravidelný zimní host. Časný výskyt byl zaznamenán 20.10.1968 (ŽDÁREK 1970a,b), z října jsou ještě 2 údaje: 30.10.1982 - 1 ex., Koza, 30.10.1983 - 10 ex. na vých. poloostrově. Nejvíce údajů je z listopadu. Jednotliví ptáci nebo malá hejnska do 20 ex. byli často pozorováni jen na přeletu. Největší hejna tvořilo asi 80 ex. (12.1.1974), 70 ex. (9.11.1975), 50 ex. (4.12.1983, Koza) atd. Poslední výskyt jsme zaznamenali 22.3.1986 (6 ex., Koza) a 22.3.1970 (4 ex.). Ptáci se s oblibou zdržovali na dělicí hrázi.

Strnad obecný - *Emberiza citrinella* L.

Hojný stálý pták, který pravidelně hnizdí na břehu přehrady a v jejím okolí. HROMÁDKO a LNĚNIČKOVÁ (1983) zjistili v letech 1978-1980 na části vých. břehu zátopy hnizdění 2-4 páru. V zimních měsících patří spolu se zvonky zelenými a vrabci polními k nejčastějším návštěvníkům zásypů. Hejna nebyvají příliš soudržná. Dne 13.12.1981 posedávalo na jablonové aleji u Lhoty asi 100 ex.

Strnad zahradní - *Emberiza hortulana* L.

Vzácný druh, který nehnizdí ani v širším okolí přehrady. Existuje dosud jediný záznam o výskytu z r. 1968. Ve dnech 16. června a 14. července intenzivně zpíval na tomtéž místě u cesty nedaleko jihových. okraje Rousína patrně lichý samec. Samice zde nebyla pozorována a ani jiné známky nenaznačovaly možnost hnizdění.

Strnad rákosní - *Emberiza schoeniclus* (L.)

Pravidelně hnizdí, hojně protahuje a občas v nevelkém počtu zimuje. Na zátopovém území patřil k běžným obyvatelům rákosových porostů u všech vodních ploch. Po r. 1973 se staly ohnisky hnizdního výskytu zátoka Rovenského ryb. pod Kleny a ryb. Řemínek. Postupným rozvojem pobřežní vegetace osídlil do současnosti všechny vhodné úseky břehu. Již v letech 1978-1980 zjistili HROMÁDKO a LNĚNIČKOVÁ (1983) na části vých. břehu zátopy hnizdění 2-5 páru. Jarní přílet připadá na březen, tah se prodlužuje do 1. poloviny dubna. Odlet vrcholí koncem září a v říjnu zřejmě protahuje ptáci ze severnějších oblastí. Malé skupiny zimujících ptáků (nejvíce asi 20 ex. 2.1.1977) byly pozorovány téměř každoročně v pobřežních porostech, někdy i u zásypů a v blízkosti zemědělských objektů (Diviš).

Strnad luční - *Miliaria calandra* (L.)

Původně na zátopovém území v lukách kolem potoka Rozkoše a v okolní zemědělské krajině zcela běžně hnizdil. Po napuštění přehrady se zpočátku ještě hojně vyskytoval v okolí, avšak do konce 70. let postupně mizel. HROMÁDKO a LNĚNIČKOVÁ (1983) uvádějí z hnizdní doby na vých. břehu zátopy po 2 zpívajících samicích v letech 1978 a 1979, v r. 1980 zde již pozorován nebyl. Rapidní úbytek také dosvědčují záznamy o počtu zimujících ptáků. V zimě 1969/70 se zdržovalo na záp. břehu zátopy hejno asi 300 ex., v následujících zimách napočítáno až 160 ex. (23.2.1972 pod hrází Rovenského ryb.) a ještě za mimorádně teplé zimy 1974/75 bylo 15.1.1975 napočítáno na několika místech po obvodu nádrže celkem asi 200 ex. V následujících zimách nebyl pozorován buď vůbec nebo jen ojediněle. Diviš se zmínuje o zimování asi 30 ex. u Dubenského dvora v zimě 1980/1981 a 10.3.1981 pozoroval zpívajícího samce v areálu autokempu (1 ex. tamtéž 8.4.1981) a 4.2.1982 zastihl 1 ex. Koza. Od té doby záznamy o výskytu u přehrady chybí. Nápadný pokles počtu hnizdících páru byl koncem 70. let zaznamenán také v okolí Bohdanče na Pardubicku (ŠTANCL a ŠTANČLOVÁ 1986).

Závěr

V průběhu uplynulých 20 let, doplněných jen několika málo údaji staršími, jsme zjistili na území údolní nádrže Rozkoš u České Skalice a v jejím blízkém okolí celkem 263 druhů ptáků. Početní zastoupení jednotlivých řádu je uvedeno v tabulce 3, v níž je zároveň zaznamenán počet druhů hnizdících (s hnizděním prokázaným i předpokládaným). Nízká procenta hnizdících bahňáků

Tab. 3: Zastoupení jednotlivých řádu na celkovém počtu zjištěných druhů ptáků na přehradě Rozkoš do roku 1986.

Table 3: Bird species representing different orders recorded from the Rozkoš reservoir before 1987.

Řád Order	Počet druhů - No. of species		
	zjištěných recorded	hnizdících-breeding celkem - total (%)	vázaných na vodní plochu depended on water habitat
Gaviiformes	3	- -	3
Podicipedif.	5	4 (80.0)	5
Pelecaniformes	1	- -	1
Ciconiiformes	11	3 (27.3)	11
Phoenicopterif.	1	- -	1
Anseriformes	31	8 (25.8)	31
Falconiformes	18	7 (38.9)	2
Galliformes	4	3 (75.0)	-
Ralliformes	7	5 (71.4)	5
Charadriiformes	39	5 (12.8)	39
Lariformes	18	1 (5.6)	18
Alciformes	1	- -	1
Columbiformes	4	3 (75.0)	-
Cuculiformes	1	1 (100.0)	-
Strigiformes	6	5 (83.3)	-
Caprimulgif.	1	- -	-
Apodiformes	1	1 (100.0)	-
Coraciiformes	4	1 (25.0)	1
Piciformes	7	7 (100.0)	-
Passeriformes	100	69 (69.0)	- x)
Celkem - total	263	123 (46.8)	110

x) Nebylo hodnoceno - Not evaluated

ků a dlouhokřídlých ukazují, že zástupci těchto řádů patří mezi nejhojnější transmigranty (především bahňáci) nebo druhy lákajné velkou vodní plochou za mimohníždních potulek (dlouhokřídlí, mezi nimiž převládají mladí ptáci). Celkový počet druhů, jež mají přímý vztah k vodní ploše a přilehlému pobřeží je 110 (vyma pěvců), což představuje 2/3 (67,5 %).

Mezi sjištěnými druhy jsou dva bahňáci, jejichž výskyt byl u nás zaznamenán poprvé. Jsou to kulík virginský (*Pluvialis dominica*) a jespák plavý (*Tryngites subruficollis*).

Velký počet pozorovaných druhů je bezesporu výsledkem pravidelného sledování lokality více ornitology v průběhu celého roku. Např. J. MUSÍLEK (1946) uvádí v dnes již klasické práci Ptačstvo Pardubicka za delší časové období z plochy o rozloze větší než 700 km² jen 256 druhů (k nim navíc přičítá 6 poddružin u vrámy obecné, hyla ob., konipasa lučního, slavíka modráčka, strakapouda velkého a jespáka ob.). Pozoruhodné je, že v úvodu práce uvádí 12 druhů, "jejichž výskyt je v něm kraji možný". Devět z nich bylo na Rozkoši pozorováno.

Sledované období je příliš krátké k tomu, aby bylo možno vyvodit podrobnější závěry o změnách v hnězdění rozšíření jednotlivých druhů (kvantitativní výzkum zde také až ne některé výjimky nebyl prováděn), jak je podrobně vyhodnotili pro oblast přibližně 480 km² za období téměř 40 let v okolí Lázní Bohdaneč ŠTANCL a ŠTANCOVÁ (1986). Přestože provádění podobného rozboru nebylo hlavním cílem této práce, v mnohem se naše výsledky podobají. Pozorované změny byly na Rozkoši způsobeny jednak evidentními změnami biotopu na lokalitě (zánik vlnkých luk a podstatné zmenšení ostatních travních porostů), které postihly nejvíce břehouše černoočasého, bekasimu otavní, křepelku polní, chřástala polního a částečně vodouše rudonohého, dále jsou důsledkem globálnějších změn spočívajících v narušení zněčištění přírodního prostředí vyvolávajících m.j. snížení potravní nabídky (zde možno uvést potápku černokrkou, tuhýku menšího a tuhýku obecného) nebo je jejich ubytek způsoben více faktory projevujícími se na většině našeho území (např. u strnada lučního). V okolí přehrady bylo také v poslední době zaznamenáno opouštění stromových dutin kavkou obecnou.

Na druhé straně jsme byli i v tomto krátkém časovém období svědky šíření některých ptáčích druhů. Týká se moudivláčka lužního, drozda kvíčala, labutě velké a v posledních letech také krkavce velkého. Početní stavby mnohých druhů, zejména drobných pěvců, rok od roku značně kolísají bez zjevných dlouhodobých změn (např. pěnice, rákosníci a pod.).

Intenzivní sledování lokality rovněž posunulo měřítko pro hodnocení výskytu některých druhů v porovnání s jinými faunistickými pracemi. Ukázalo se to zejména u bahňáků, z nichž mnozí označovaní často za vzácné protahují na Rozkoši zcela pravidelně (např. kulík bledý, jespák křivozobý, kamenáček pestrý a jiní). Hromadný odchyt bahňáků spojený s kroužkováním přinesl nejen obohacení našich znalostí o tahu evropských i sibiřských populací této skupiny ptáků, ale zároveň i řadu poznatků o průběhu pelichání a jiných kritérích pro určování jejich stáří.

Summary

The Rozkoš water reservoir in which the present investigation has been carried out is situated in southern part of District Náchod (NE Bohemia) and its mean altitude is 280 m above the sea level (fig. 1). The maximum area of the water level was estimated as 10 km².

The results of ornithological research carried out in District Náchod after World War II are briefly summarized in an introductory section. The description of habitats in the studied area is presented as it occurred in three consecutive periods:

- (1) the original state of affairs before beginning of the dam construction (fig. 2, 4)
- (2) the transition stage when an arable land ceased to be cultivated and several small reservoirs and ponds were created in inundate area in 1969 to 1972 (fig. 3, 10)
- (3) the state after full filling of the water reservoir (fig. 8).

For each stage, characterization of vegetation and of bird synuzium in the surroundings of the dam is given. The waterworks, its function and importance for management of water supplies in a cultural landscape and composition of fish synuzium are also dealt with in this part of study.

The Rozkoš water reservoir is a much frequented and attractive resting site used by waterfowl during their spring and autumn migration. In the past twenty years, 263 species of birds were recorded in the area of the water reservoir and 123 species (46.8 %) were found breeding in the study area. Table 3 shows that 110 species (excluding passerines), i.e. 67.5 %, are aquatic birds or are dependent on water habitat.

Nesting of rare red-necked grebe (*Podiceps grisegena*) in 1971 and 1972 (fig. 10, 11), breeding of three pairs of night heron (*Nycticorax nycticorax*) in 1971, gradual colonization of mute swan (*Cygnus olor*) of the newly created dam area and variations in abundance of nesting black-headed gull (*Larus ridibundus*) are described in more details.

In the past twenty years, the numbers of black-necked grebe (*Podiceps nigricollis*), black-tailed godwit (*Limosa limosa*), common snipe (*Gallinago gallinago*), redshank (*Tringa totanus*), corncrake (*Crex crex*), quail (*Coturnix coturnix*), lesser grey shrike (*Lanius minor*), red-backed shrike (*Lanius collurio*) and corn bunting (*Miliaria calandra*) show sharp decline or complete disappearance from the study area. On the other hand, mute swan (*Cygnus olor*), penduline tit (*Remiz pendulinus*), fieldfare (*Turdus pilaris*) and raven (*Corvus corax*) have recently become established as regularly nesting birds in the area.

A special attention was paid to waders (*Charadriiformes*): 39 species of this waterfowl group were recorded on shores of the Rozkoš reservoir. Lesser golden plover (*Pluvialis dominica*) and buff-breasted sandpiper (*Tryngites subruficollis*) were recorded here for the first time in Czechoslovakia. Since 1969, 2,935 waders have been ringed (tab. 2) and many ringing recoveries have been obtained from different countries of Europe and Africa.

Použitá literatura

- BENEŠ, B., 1965: Početnost racka chechtavého (*Larus ridibundus* Linnaeus 1758) a příspěvek k poznání jeho operení. Dipl. práce, PFKU Praha, 1965.
- BROULÍK, K., PELC, J. et ŠIFTA, J., 1979: Ornitológická pozorování. Zprávy ČSOS 19: 25.
- ČEJCHAN, A., 1947-1948: Tuhyk menší (*Lanius minor*) na Náchodsku. *Sylvia* 9-10: 69-70.
- DIVIŠ, T., 1975: Kolonie kvíčal (*Turdus pilaris*) na Náchodsku. Práce a studie - přír., Pardubice, 6-7: 220-222.
- DIVIŠ, T., 1981: Hustota populace a populační dynamika krahující obecného. *Ziva*, 29: 73-74.
- DIVIŠ, T., 1982: Avifauna rekreační oblasti "Brodský - Špinka" v okrese Náchod. Práce a studie - přír., Pardubice, 13-14: 133-146.
- DIVIŠ, T., 1984: Početnost, hustota populace a populační dynamika motáka pochopa (*Circus aeruginosus* L.) v okrese Náchod. Zprávy MOS, 1984: 51-65.
- DIVIŠ, T., 1985: Výsledky výzkumu rozšíření a početnosti dravých ptáků a sov ve Východočeském kraji za roky 1975 až 1984. Sborník Vč. pobočky ČSO, 7: 15-40.
- DIVIŠ, T., HROMÁDKO, M., 1978: Nový nález hnízda čápa černého (*Ciconia nigra*) na území nevrhované SPR "Peklo" v okrese Náchod. Práce a studie - přír., Pardubice, 10: 184.
- DIVIŠ, T., KULT, J., 1986: K výskytu koroptve polní v okrese Náchod. Myslivost, 1986: 182-183.
- DIVIŠ, T., KURTAK, V. et PETERA, V., v tisku: Ztráty a početnost jestřába lesního (*Accipiter gentilis*).
- DIVIŠ, T., PETERA, V. et VRÁNA, J., v tisku: Denzita a dynamika hnízdní populace káně lesní (*Buteo buteo*).
- FIALA, V., 1972: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1970/1971 na území ČSSR. Vertebrat. zprávy, 1972: 51-55.
- FIALA, V., 1975-1976: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1974/1975 na území ČSSR. Vertebrat zprávy, 1975-76: 75-81.
- FIALA, V., 1977: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1975/1976 na území ČSSR. Vertebrat. zprávy, 1977: 65-71.
- FIALA, V., 1979: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1977/1978 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1979: 39-46.
- FIALA, V., 1980: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1978/1979 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1980: 83-90.
- FITTER, R.S.R., HEINZEL, H., PARSLAW, J.L.F., 1972: The Birds of Britain and Europe. Collins Publishers, London.
- FLOUSEK, J., 1981: Taxonomicko-etologická studie konipasa horského (*Motacilla cinerea* Tunstall, 1771). Dipl. práce, PFKU Praha, 1981.
- FLOUSEK, J., 1985: Drozd evrčala (*Turdus iliacus*) v severovýchodních Čechách. Sborník Vč. pobočky ČSO, 7: 57-59.

- FOLK, Č., KOŽENÁ, I., KŘEN, J., 1984: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1982/1983 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1984: 107-115.
- FOLK, Č., KŘEN, J., 1985: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1983/1984 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1985: 93-100.
- HÁJEK, V., 1977: Orel volavý (*Aquila clanga* Pall.) u Břeclavi. Zprávy MOS, 1977: 99-102.
- HANZÁK, J., 1965: Hnízdní biologie kvekoše nočního (*Nycticorax nycticorax*) na jihočeských koloniích. *Sylvia*, 17: 23-76.
- HERÁNOVÁ-HORÁKOVÁ, H., 1961: Růst kostry racka chechtavého (*Larus ridibundus* L.) během jeho ontogenetického vývoje. Dipl. práce, biol. fak. KU Praha.
- HLADÍK, B., 1984: Pozorování sovice sněžní (*Nyctea scandiaca*) na Českomoravské vysocině. Sborník Vč. pobočky ČSO, 6: 26.
- HORA, J., 1984: Populace labutě velké (*Cygnus olor* Gmelin) v ČSSR v roce 1981. Zprávy MOS, 42 (1984): 19-37.
- HROMÁDKO, M., LNĚNICKOVÁ, V., 1983: Početnost, hustota a dominance ptáků hnízdících v pobřežních částech přehradny Rozkoš v letech 1978-1980. Sborník Vč. pobočky ČSO, 5: 1-12.
- HUBÁLEK, Z., 1983: Roosts and habits of *Corvus frugilegus* wintering in Czechoslovakia. *Acta Sc. Nat. Brno*, 17: 1-52.
- HUDEC, K., ČERNÝ, W. et al., 1972: Fauna ČSSR. Ptáci I. Academia Praha, 1972: 1-536.
- HUDEC, K., ČERNÝ, W. et al., 1977: Fauna ČSSR. Ptáci II. Academia Praha, 1977: 1-896.
- HUDEC, K. et al., 1983: Fauna ČSSR. Ptáci III/1-2. Academia Praha, 1983: 1-1234.
- HUDEC, K., HORA, J., 1981: Výskyt plamenáčků v ČSSR. *Ziva*, 29: 72-73.
- HUDEC, K., KOKES, O., 1982: Česká ornitológická bibliografie 2. Knihovna MOS, sv. 7: 1-192.
- CHLUM, A., 1977: Vodní dílo Rozkoš u České Skalice. Informační publikace MLVH ČSR. SZN Praha, 1977: 1-58.
- JIRSÍK, J., 1939: Jak poznám naše ptáky v přírodě. Praha, Vesmír. 5. opravené a doplněné vydání, 1949.
- JIRSÍK, J., 1944: Naše sovy,... Naši ptáci, svazek 2. Praha, Čs. grafická unie.
- JIRSÍK, J., 1945: Význam racka chechtavého (*Larus ridibundus*) v hospodářství polním a rybničním. Práce Mor. přír. spol. 17 (13): 1-28.
- JIRSÍK, J., SVOLINSKÝ, K., 1937: Ptáci. Naše příroda v obrazech, sv. II. Praha, Vesmír.
- KADLEC, O., 1961: XII. kroužkovací zpráva Československé ornithologické společnosti za rok 1949. Praha 1961: 1-45.
- KOUKOL, I., 1977: Ornitológické zajímavosti z údolní nádrže Rozkoš u České Skalice. *Prunella*, 1977 (1): 6-7.
- KOZA, J., 1983: Krkavec velký (*Corvus corax* L.) na Jaroměřsku. Sborník Vč. pobočky ČSO, 4: 23-24.

- KOZA, V., PELC, F., 1979: Ornithologická pozorování. Zprávy ČSOS, 19: 23.
- KOŽENÁ, I., 1981: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1979/1980 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1981: 65-70.
- KOŽENÁ, I., 1982: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1980/1981 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1982: 91-99.
- KOŽENÁ, I., 1983: Mezinárodní sčítání vodních ptáků 1981/1982 na území ČSR. Vertebrat. zprávy, 1983: 73-80.
- KRAHULEC, F., 1975: Vegetační poměry zátopového území Rozkoš u České Skalice. Práce Muz. Hradec Králové, S. A. 13 (1972): 45-69.
- KRAHULEC, F., 1981: Vegetační poměry zátopového území Rozkoš u České Skalice II. Práce Muz. Hradec Králové, S. A. 16: 155-161.
- KRAHULEC, F., LEPS, J., RAUCH, O., 1984: Vegetation of the Rozkoš reservoir near Česká Skalice (East Bohemia). I. The vegetation development during the first five years after its filling. Folia Geobot. Phytotax. 15: 321-362.
- KRAHULEC, F., LEPS, J., RAUCH, O., 1984: Vegetation of the Rozkoš reservoir near Česká Skalice II. The formation and differentiation of communities of flooded soils (Agropyro-Rumicion crispis). Folia Geobot. Phytotax. 19: 227-254.
- KRAHULEC, F., RAUCH, O., ŽDÁREK, P., 1980: Slávička mnohotvárná znova nalezena v Čechách. Živa, 28: 182.
- KRČAN, K., VOBORNÍK, J., 1941: Vzácnejší rostliny na Novoměstsku. In: Moravec J. (red.): Nové Město nad Metují a jeho kraj. KRECBACH, K., 1980: Pozorování a odchyt chřástala polního (Crex crex). Sborník Vč. pobočky ČSOS, 2: 59-60.
- KRECBACH, K., 1983: Hnízdění břehule říční (Riparia riparia) na Českoskalicku. Sborník Vč. pobočky ČSO, 5: 66.
- KURTAK, V., 1980: Hnízdění ostříže lesního (Falco subbuteo) na Náchodsku. Sborník Vč. pobočky ČSOS, 2: 61-62.
- LNĚNICKOVÁ, V., 1979: Ornithologická pozorování. Zprávy ČSOS, 19: 23.
- MAIXNER, J., SLÁDEČEK, V., 1983: Elimination of nutrients in the Rozkoš reservoir. Acta Hydrochim. et Hydrobiol., 6: 657-665.
- MAKATSCH, W., 1981: Die Limicolen Europas. VEB Deutscher Landwirtschaftsverlag, Berlin: 1-264.
- MUSÍLEK, J., 1946: Ptactvo Pardubicka. Pardubice.
- PELC, F., 1979: Ornithologická pozorování. Zprávy ČSOS, 19: 22.
- PELC, F., DRBOHLAVOVÁ, O., 1979: Ornithologická pozorování. Zprávy ČSOS, 19: 25.
- PETERSON, R., MOUNTFORT, G., HOLLOW, P.A.D., 1959: Die Vögel Europas. P. Parey, Hamburg und Berlin: 376 pp.

- PLESNÍK, J., PLESNÍK, V., 1980: Výskyt plameňáka růžového (*Phoenicopterus ruber*) v ČSSR. Sborník Vč. pobočky ČSOS, 1980: 36-40.
- RYBÁŘ, P., PROCHÁZKA, F., 1979: Chráněné druhy rostlin a živočichů Východočeského kraje. Práce a studie, supplementum 1, Pardubice.
- ŠKALDA, J., 1970: Faunistické materiály z východních Čech I. Práce a studie - přír., Pardubice, 2/1970: 221.
- ŠTANCL, L., 1979: Sovy východních Čech - II. Práce a studie - přír., Pardubice, 11: 119-132.
- ŠTANCL, L., STANCLOVÁ, H., 1986: Dlouhodobé změny ve složení a hustotě osidlení ptactva Bohdanečské kotliny a širšího okolí. Zprávy MOS, 41: 31-63.
- VINICOMBE, K., 1983: Identification pitfalls and assessment problems. *Tryngites subruficollis*. British Birds, 76: 203-206.
- ZAJÍČ, J., 1986: Hnízdění krkavců velkých (*Corvus corax*) u Hradce Králové. Sborník Vč. pobočky ČSO, 8: 75-78.
- ŽDÁREK, P., 1970a: Ornithologické poznatky z přehrady Rozkoš u České Skalice. Acta mus. Regiaeheradecensis, ser. A, 11: 131-137.
- ŽDÁREK, P., 1970b: Časný výskyt sněhu severní (*Plectrophenax nivalis*) ve východních Čechách. Sylvia, 18: 249-250.
- ŽDÁREK, P., 1970 c: Jarní tah lindušky rudokrké (*Anthus cervinus*) u České Skalice. Sylvia, 18: 241.
- ŽDÁREK, P., 1972a: Ornithologické zajímavosti z přehrady Rozkoš u České Skalice v roce 1972. Zprávy ČSOS, 12: 15-17.
- ŽDÁREK, P., 1972b: Použití atrap při odchytu bahňáku do nárazových sítí. Zprávy ČSOS, 11: 12-15.
- ŽDÁREK, P., 1980: Ornithologické poznámky z východních Čech. Sborník Vč. pobočky ČSO, 1980: 42-47.
- ŽDÁREK, P., 1981: Výsledky kroužkování bahňáku na území Východočeského kraje. Sborník Vč. pobočky ČSO, 3: 1-9.
- ŽDÁREK, P., 1983: Ornithologické zajímavosti. Sborník Vč. pobočky ČSO, 5: 65-76.
- ŽDÁREK, P., 1984: Ornithologické zajímavosti. Sborník Vč. pobočky ČSO, 6: 58-63.
- ŽDÁREK, P.: K výskytu a hnízdění vodouše kropenatého (*Tringa ochropus*) v Čechách. Zprávy MOS - v tisku.
- ŽDÁREK, P., VOSKÁR, J., 1972: Výskyt keptušky stepní (*Chettusia gregaria* /Pall./) v ČSSR. Ochrana fauny, 6: 85-87.

Rejstřík českých jmen ptáků
 (Číslo u jména značí stranu systematického přehledu zjištěných druhů)

Alkoun úzkozobý 71
 Bažant obecný 51
 bekasina otavní 64
 větší 64
 bělořit šedý 80
 berneška tmavá 39
 bramborníček černohl. 80
 hnědý 80
 brhlík lesní 86
 brkošlav severní 79
 břehouš černocasý 62
 rudý 63
 břehule říční 77
 buďníček lesní 84
 menší 84
 větší 84
 bukač velký 35
 bukáček malý 35
 Cvrčilka říční 82
 slavíková 82
 zelená 82
 Čáp bílý 36
 černý 36
 čečetka zimní 91
 čejka chocholatá 55
 červenka obecná 79
 čírka modrá 41
 obecná 42
 čížek lesní 90
 Datel černý 75
 dlasík tlustozobý 91
 drozd brávník 82
 cvrčala 81
 kvíčala 81
 zpěvný 81
 dřemlík tundrový 49
 dudek chocholatý 75
 dytík úhorní 66
 Havran polní 88
 hohol severní 44
 hoholka lejdí 44
 holub doupňák 71
 hřívňák 71
 hrdlička divoká 72
 zahradní 72
 husa bělotelá 39
 islandská 39
 malá 39

husa polní 39
 velká 38
 husice liščí 41
 rezavá 41
 hvízdák euroasijský 42
 hýl obecný 91
 rudý 91
 Chaluha malá 67
 pomořanská 67
 přízivná 67
 velká 67
 chocholouš obecný 76
 chřástal kropenatý 52
 malý 52
 polní 52
 vodní 51
 Jeřáb popelavý 51
 jespáček ploskozobý 59
 jespák bojovný 59
 křivozobý 58
 malý 57
 obecný 58
 písečný 59
 plavý 59
 rezavý 57
 šedý 58
 jestřáb lesní 47
 jiřička obecná 77
 Kachna divoká 41
 kajka mořská 44
 kalous pustovka 73
 ušatý 73
 kamenáček pestrý 60
 káně bělochvostá 47
 lesní 47
 rousná 47
 kavka obecná 88
 keptuška stepní 55
 koliha malá 63
 velká 63
 kolpík bílý 36
 konipas bílý 78
 horský 78
 luční 78
 konopka obecná 90
 žlutozobá 91
 kopřivka obecná 41
 kormorán velký 33
 koroptev polní 50
 kos černý 81

kos horský 81
 krshujec obecný 46
 králíček obecný 85
 ohnivý 85
 krkavec velký 89
 krutihlav obecný 75
 křepelka polní 51
 křivka obecná 91
 kukačka obecná 72
 kulík bledý 56
 hnědý 57
 mořský 57
 písečný 56
 říční 57
 virginský 56
 zlatý 56
 kvakoš noční 34
 Lebat malá 37
 velká 38
 zpěvná 37
 ledňáček říční 74
 lejsek bělokrký 85
 černohlavý 85
 malý 85
 šedý 85
 lelek lesní 74
 linduška horská 78
 lesní 77
 luční 78
 rudokrká 78
 úhorní 77
 luňák hnědý 46
 lyska černá 52
 lyskonoh úzkozobý 66
 lžičák pestrý 43
 Mandelík hajní 75
 mlynářík dlouhoocasý 85
 moták lužní 48
 morčák malý 45
 prostřední 45
 velký 45
 moudivláček lužní 87
 Orel mořský 46
 volavý 48
 orlovec říční 50
 ořešník kropenatý 88
 ostralka štíhlá 42
 ostříž lesní 49
 ouhorík stepní 66
 Pěnice černohlavá 84
 hnědokřídlá 84
 pokřovní 84
 slavíková 84

pěnice vlašská 83
 pěnkava jikavec 90
 obecná 90
 pěvuška modrá 79
 pilich šedý 48
 píšť obecný 60
 plamenák růžový 37
 pochop rákosní 48
 polák chocholačka 43
 keholka 44
 malý 44
 velký 43
 poštolka obecná 49
 rudonohá 49
 potápkə černokrká 31
 malá 33
 roháč 28
 rudokrká 29
 žlutorohá 31
 potáplice lední 28
 malá 28
 severní 28
 puštík obecný 73
 Racek bouřní 67
 chechtavý 68
 malý 69
 mořský 68
 stříbřitý 68
 třípratý 69
 žlutonohý 68
 rákosník obecný 83
 ostřicový 82
 proužkovaný 82
 velký 83
 zpěvný 83
 rehek domácí 80
 zahrádní 80
 roryš obecný 74
 rybák bahenní 70
 bělokřídly 70
 černý 70
 malý 71
 obecný 70
 severní 71
 velkozobý 70
 Sedmihlásek hajní 83
 skorec vodní 79
 skřivan lesní 76
 ouškatý 77
 polní 76
 slavík modráček 80
 obecný 79
 slípka zelenonohá 52
 slučka malá 64
 sojka obecná 88

- sokol stěhovavý 48
sněhušle severní 91
sova pálená 72
sovice sněžní 73
stehlík obecný 90
straka obecná 88
strakapoud malý 76
prostřední 76
velký 76
strnad luční 92
obecný 92
rákosní 92
zahradní 92
střízlik obecný 79
syjček obecný 73
sykora batka 85
konadra 86
lužní 86
modřinka 86
perukářka 86
uhelníček 86
sykořice vousatá 85
Špaček obecný 89
šoupálek dlouhoprstý 86
krátkoprstý 86
Tetřívek obecný 50
turpan černý 45
hnědý 45
ťuhýk menší 87
- ťuhýk obecný 87
rudohlavý 87
šedý 87
- Ústřičník velký 55
- Včelojed lesní 46
vlaštovka obecná 77
vlha pestrá 75
vodouš bahenní 60
kropenatý 60
malý 62
rudonohý 61
šedý 61
štíhlý 61
tmavý 62
volavka bílá 34
červená 34
popelečná 33
stříbrná 34
vlezatá 34
vrabec domácí 89
polní 89
vrána obecná 89
- Zrzohlávka rudozobá 43
zvonek zelený 90
zvonohlik zahradní 90
- Žluna šedá 75
zelená 75
žluva hajní 87

